3 ՄԱՅԻՍ 1995 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 81 (835)

Ազգ

Azg
armenian daily

Լը Պենը ոչ աջին, ոչ ձախին, իսկ Շիրակին ու Ժոսպենին համարում է «զարհելի ընտրանքներ»

ՓԱՐԻԶ, 2 ՄԱՅԻՍ, WSJ: Ծայրահեղ աջ կուսակցության ղեկավար Լը Պենը, որը նախագահական ընտրությունների առաջին փուլում հավաքել էր ձայների 15 տոկոսը, հայտարարեց, թե մերժում է իր ձայները տրամադրել մայիսի 7-ի վերջին փուլ անցած 2 թեկնածուներից որեւէ մեկին՝ Փարիզի քաղաքապետ ժակ Շիրակին կամ սոցիալիստական կուսակցության թեկնածու Լիոնել Ժոսպենին: Նա երկուսին էլ համարում է «զարհելի ընտրանքներ»:

Ֆուադ Գուլիեւն Ադրբեջանի նոր վարչապետ

ԲԱՔՈՒ, 2 ՄԱՅԻՍ, ՍՆԱՐԲ: Այսօր Ադրբեջանի նոր վարչապետը դարձավ Ֆուադ Գուլիեւը, որը մինչեւ վերջերս կառավարության ղեկավարի տեղակալն էր: Վարչապետի պաշտոնում Գուլիեւի թեկնածությունը Միլլի մեջլիսի այսօրվա նիստում առաջադրեց ԳԽ նախագահ Ռասուլ Գուլիեւը հանրապետության նախագահ Հեյդար Ալիեւի առաջարկով: Կարճատեւ քննարկումից հետո Ադրբեջանի խորհրդարանը հաստատեց Գուլիեւի թեկնածությունը վարչապետի պաշտոնում:

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

Ռուբեն Միրզախանյանը վերընտրվեց ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ

Մայիսի 1-2 օրերին, ՀՌԱԿ 4-րդ Հանրապետական պատգամավորական ժողովի կողմից ընտրված ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը երկու նիստեր գումարեց, որոնց ընթացքում քննարկվեցին կազմակերպչական հարցեր եւ տեղի ունեցավ ընտրություն: ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը միաձայնությամբ ատենապետ վերընտրեց Ռուբեն Միրզախանյանին:

Ռուբեն Միրզախանյանը ծնվել է 1959 թ., Երեւանում: 1976 թ. ավարտել է թիվ 114 միջնակարգ դպրոցը: 1981 թվականին ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը:

Ուսմանը զուգընթաց 1980-81 թթ. աշխատել է Երեւանի թիվ 17 ուսումնարանում որպես արտադրական վարպետ, քաղշենտեսության դասախոս:

1981 թվականից գիտամանկավարժական աշխատանքի է Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտում: 1984 թ. պաշտպանել է թեկնածուական թեզը, որը նվիրված էր Հայաստանի արհեստագործական միությունների պատմությանը: 1986 թ. դոցենտ է: 1990 թվականին ընտրվել է նույն ինստիտուտի մշակույթի ֆակուլտետի դեկան: 1995 թվականից «Արանոսյան» գիտահետազոտական ծառայության տնօրենն է:

Ռուբեն Միրզախանյանը ՌԱԿ հիմնադիրներից է: 1991 թվականին ընտրվում է Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության հիմնադիր

խորհրդի նախագահ: Կուսակցության առաջին պատգամավորական ժողովում (1991 թ. դեկտեմբեր) ընտրվում ՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ: ՌԱԿ երկրորդ պատգամավորական ժողովում (1993 թ. ապրիլ) եւ ՌԱԿ չորրորդ պատգամավորական ժողովում վերընտրվում է որպես Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության ատենապետ:

Ամուսնացած է: Ունի երկու զավակ:

«Հայաստանի ազատ մամուլն անպաշտպան է»

«Անցած 5-10 տարիների համեմատությամբ Հայաստանի ոչ պաշտոնական մամուլը մեծ թռիչք է կատարել թվաքանակի եւ բազմազանության տեսակետից: Սակայն մամուլի՝ օրենքով հռչակված ազատությունները կյանքում ճնշվում են սողոսկած միջոցներով», Անկախ մամուլի միջազգային օրվա՝ մայիսի 3-ի առթիվ հայտարարեց ՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ, «Պայքար» ամսագրի գլխավոր խմբագիր, ԴԴ ԳԽ պատգամավոր Հարություն Կարապետյանը: Նրա խոսքերով, մամուլի աշխատողները պաշտպանվածության կարիք ունեն եւ այդ առումով խորհրդային ժամանակներից մեզ հասած «Մամուլի մասին» օրենքը հնացել է:

ՆՏ

ԵՐԵՎԱՆ

Խորհրդարանն սկսեց Սահմանադրության քննարկումը

ՎԱՀԱԳՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Երեկ Հայաստանի խորհրդարանը արտահերթ նիստում սկսեց Սահմանադրության լրամշակված տեքստի քննարկումը: Սակայն նիստը, որ հրավիրվել էր նախագահի հրամանագրով, մոտ 1,5 ժամ ձգձգվեց կանոնակարգային հարցադրումների պատճառով: Գերագույն խորհրդի սահմանադրական հանձնաժողովի կատարած աշխատանքը ներկայացրեց եւ տեքստը համեմատական վերլուծության ենթարկեց պրոֆ. Վլադիմիր Նազարյանը: Այնուհետեւ սկսվեց քննարկումը: ԳԽ նախագահի առաջին տեղակալ Արա Սահակյանի գնահատմամբ, ընդգրկված հարցերը ուրվագծվում էին հիմնականում երկու խնդիրների շուրջ: Մեկը վերաբերում էր խորհրդարանը արձակելու ձեւին, մյուսը՝ տեղական ինքնակառավարման եւ տարածքային կառավարման հարցերին: Նրա կարծիքով, մյուս բոլոր հարցադրումները նախագահի մասնակցությունը դատական իշխանության ձեւավորմանը, խորհրդարանի եւ կառավարության փոխհարաբերությունների հարցերը, ստանալով իրենց պատասխանները, փարատում են բոլոր կասկածները:

Նրա ասելով, եթե անհրաժեշտություն լինի, նիստի ընթացքին զուգահեռ, սահմանադրական հանձնաժողովը եւս մեկ անգամ կհավաքվի եւ կփորձի անդրադառնալ այդ խնդրին: Արա Սահակյանը համոզված է, որ նշված հարցերի վերաբերյալ քննարկումներում բերված բոլոր փաստարկներն ու հակափաստարկները ապառվել են:

Այդ դեպքում խորհրդարանն ինչպե՞ս կկարողանա գալ ընդհանուր կարծիքի, միայն քվեարկությա՞մբ:

ԳԽ առաջին փոխնախագահը համաձայնեց, թե այնուամենայնիվ վերջնական պատասխանը կտա քվեարկությունը, բայց ինքը նաեւ հույս ունի, թե խորհրդարանն ուժ կգտնի եւ ուրվագծված խնդիրները կստանան «միջինացված լուծում»:

«Ես համոզված եմ, որ քննարկումների ընթացքը այնպիսի ասպեկտ կհասնի, որ կգերիշխի համաձայնության հասնելու ձգտումը», ասաց նա եւ ավելացրեց, թե ներկայացված Սահմանադրության նախագծի տեքստը հուլիսի 5-ին կդրվի հանրաքվեի:

Տես # էջ 2

ՇՐՋԱՆ

Նավթամուղը կանցնի Հայաստանով, եթե ...

Մինչ նախատեսվում է փակուղում հայտնված ղարաբաղյան բանակցությունները վերսկսել մայիսի առաջին կեսին, զուգահեռաբար ակտիվանում են քննարկումները նաեւ նավթամուղի անցկացման երթուղու վերաբերյալ: Ինչպես հայտնի է, կասպիական նավթը Թուրքիայի միջերկրածովյան նավահանգիստներ հասցնելու ամենահարմար երթուղին անցնում է Հայաստանով, եւ ոչ միայն Արեւմուտքը, այլեւ Թուրքիան ժամանակին հայտարարել են, թե դեմ չեն այդ երթուղուն: Եվ ահա վերջերս, ինչպես հաղորդում է ադրբեջանական Թուրան գործակալությունը, Ադրբեջանի նախագահի գլխավոր խորհրդական Վաֆա Գուլուզադեն հայտարարել է, թե «եթե Հայաստանն ուզում է, որ նավթամուղն անցնի իր տարածքով, պետք է հիմնովին փոխի իր արտաքին քաղաքականությունը»: Նա հայտարարել է նաեւ, թե նավթը չի կարող սպասել, եւ Հայաստանը պետք է շատ արագ վճռի այդ հարցը եւ ձեռք բերի իրական քաղաքական անկախություն: Սակայն, ըստ պրն. Գուլուզադեի, Ադրբեջանը չի կարող թույլ տալ, որ նավթամուղն անցնի բռնամիտ պետության տարածքով, հետեւաբար քանի դեռ Հայաստանն Ադրբեջանի բռնամին է, այդ տարբերակը բացառվում է: Ադրբեջանցի դիվանագետի կարծիքով, նավթամուղը Հայաստանի տարածքով անցնելու դեպքում Հայաստանը կստանա նավթային դոլարներ եւ էներգետիկ անկախություն՝ միաժամանակ ձեռք բերելով նաեւ իրական քաղաքական անկախություն:

Տես # էջ 2

ՍՊՈՐՏ

Օկլահոմա. Զոհերի թիվը՝ 139, անհետ կորածներինը՝ 40

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 2 ՄԱՅԻՍ, WSJ: Օկլահոմայում ապրիլի 19-ին պատահած ողբալի պայթեցումից 2 շաբաթ անց փրկարարները հայտարարեցին, թե այլեւս հույս չունեն որեւէ նոր վերապրող գտնելու կիսով քանդված շենքի փլատակների տակից: Այսպիսով զոհերի թիվը մնում է 139, անհետ կորածներինը՝ 40: Մյուս կողմից, ամերիկյան դաշնակցային ոստիկանությունը, որը հետամնում է պայթեցման հետ կապված բազմաթիվ վարկածներ, այսօր հրապարակեց եւս մի կասկածելի անձի համակարգչային դիմանկարը, որի անունը պայմանականորեն Ջոն Դո 2 է: Ոստիկանությունը աշխատում է գտնել ենթադրյալի կապն արդեն իսկ ձերբակալված երկու անձերի հետ:

Կրակոցները Մանդելային ստիպեցին հեռանալ

ՅՈՀԱՆՆԵՍԲՈՒՐԳ, 2 ՄԱՅԻՍ, WSJ: Հարավաֆրիկյան Քուա Զուլու Նատալ ընդդիմադիր նահանգի մարզադաշտում կայացող հանրահավաքում ելույթ ունենալու պահին նախագահ Նելսոն Մանդելան ստիպված եղավ իր թիկնապահների օգնությամբ հեռանալ, երբ մոտակայքում լսվեց կրակոց: Անհայտ անձինք 30 կրակոց արձակեցին օդում իբրեւ պատասխան նախագահի քիչ առաջ արած հայտարարության, թե կառավարությունը կզրկի նահանգին ֆինանսավորումից, եթե տեղի Ինքաթա կազմակերպությունը շարունակի չհամագործակցել իշխանության հետ:

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Ադրբեջանը ձգձգում է գերիների փոխանակումը

Չնայած պաշտոնական Բաքվի բոլոր հավաստիացումներին, ադրբեջանական կողմը շարունակում է ձգձգել գերիների փոխանակման գործընթացը: Այդ մասին հայտարարեց Հելսինկյան նախաձեռնություն-92 ԼՂՀ կոմիտեի համանախագահ Կարեն Օհանջանյանը: Նրա խոսքերով, ղարաբաղյան կողմը բազմիցս դիմել է ադրբեջանական իշխանություններին, առաջարկելով փոխանակել գերիներին՝ բոլորը բոլորի դիմաց սկզբունքով, սակայն ապարդյուն: Օհանջանյանի կարծիքով, Ադրբեջանը նախեւառաջ պետք է ճշտի գերիների բոլոր ցուցակները, քանի որ դրանց մեջ ընդգրկված են միայն պետական բանտերում պահվող հայերը, մինչդեռ հայազգի պատանդների զգալի մասը գտնվում է մասնավոր անձանց մոտ: Բացի այդ, ադրբեջանական իշխանությունները, ըստ Օհանջանյանի, պետք է միակողմանիորեն ազատ արձակեն ադրբեջանական տարբեր կիչների կողմից ԱՊՀ տարբեր երկրներում առեւանգված եւ հակամարտությանը հետ առնչություն չունեցող հայազգի քաղաքացիներին:

Տես # էջ 8

ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

Արման Կիրակոսյանը հավատարմագրեր ներկայացրեց Կիպրոսի նախագահին

ՆԻԿՈՍԻԱ, 2 ՄԱՅԻՍ: Կիպրոսում [illegible] հատուկ բարեկամ Զորջ Տեր-[illegible] տեղեկացնում է, որ Կիպրոսի հանրապետության նախագահ Գլաֆկոս Քլերիդեսն այսօր նախագահական պալատում պաշտոնական արարողությամբ ընդունել է Կիպրոսում Հայաստանի Հանրապետության առաջին դեսպանի Արման Կիրակոսյանի հավատարմագրերը: Հայաստանի դեսպանն իր խոսքում հավաստիացրել է, թե հայկական կառավարությունը մեծ կարեւորություն է տալիս Կիպրոսի հետ բարեկամական հարաբերությունների հետագա զարգացմանը, որը, հատկապես ՀՀ ԳԽ նախագահ Բաբկեն Արարքցյանի եւ արտգործնախարար Վահան Փափազյանի այցելություններից եւ պայմանագրերի ստորագրումից հետո, երկու երկրների համագործակցությունը բարձրացրել է նոր մակարդակի: Ա[illegible] օգտվելով, Արման Կիրակոսյանն իր կառավարության երախտագիտությունն է հայտնել Կիպրոսի [illegible] իշխանություններին [illegible] [illegible] ցուցաբերած աջակցության համար:

Ընդունելով դեսպանի հավատարմագրերը, նախագահ Քլերիդեսն իր խոսքում մասնավորապես շեշտել է կիպրացի եւ հայ ժողովուրդների միջեւ ընդհանուր շատ բաների գոյությունը եւ առաջին հերթին նրանց նվաճողի կողմից կրած տառապանքները, ցեղասպանական ոճիրները: Նա անդրադարձել է նաեւ 21 տարուց ի վեր թուրքական զորքերի Հյուսիսային Կիպրոսում անընդունելի ներկայությանը, անպատժելիությանը քաղաքական արդար եւ մնայուն կարգավորման բոլոր ծրագրերի եւ առաջարկների դեմ: Վերջում պրն. Քլերիդեսը դեսպանին խնդրել է նախագահ Լ. Տեր-Պետրոսյանին, ՀՀ կառավարությանը եւ ժողովրդին փոխանցել Կիպրոսի ժողովրդի ու կառավարության բարեկամության ու բարի կամեցողության ողջույնը:

Արարողությանը ներկա են գտնվել զինվորական նախարար եւ արտգործնախարարի պաշտոնակատար Ալեկոս Միխաիլիդեսը, նախագահի քարտուղար Պանտելիս Քոուրոսը եւ [illegible] Պլատոն Քիփրիանոսը:

Նախընտրական կռիվներ խախտումներ Գյումրիում

ԱԺՄ, ԱԻՄ-Ք, Կոմկուս, ՀՌԱԿ, «Կանայք հանուն առաջնության» Գյումրիի տարածքային քաղաքական կազմակերպությունները հանդես են եկել համատեղ հայտարարությամբ, որտեղ ասվում է.

«1995 թ. ապրիլի 30-ին Գյումրիում տեղի ունեցան ընտրատարածքային հանձնաժողովների նախագահների, տեղակալների եւ քարտուղարների ընտրությունները, որոնք անցկացվում էր Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի անդամ Հովհաննես Մանուկյանը: Այդ մասին միտումնավոր նախապես տեղյակ չէր պահվել ընդդիմադիր կուսակցություններին: Չսպասելով հանձնաժողովների անդամների լիիրավությունը հաստատող փաստաթղթերը: Ընտրատարածքային հանձնաժողովների նախագահների ընտրությունների նախորդ օրը մեզ հասած հավաստի տեղեկությունների համաձայն, կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի անդամ Հ. Մանուկյանը հանձնաժողովների ցուցակները տրամադրել էր որոշ պաշտոնյաների, որոնք էլ քարտուղարական հրահանգ կատարել է հանձնաժողովի նիստին եւ ընտրել գանձապահ նախագահին: Ինչպես համաձայնված պայմաններում տեղի ունեցած ընտրությունները հակառակ են օրենքին եւ կազմակերպված անօրեն ընտրությունները: Մենք այսօր դիմում ենք Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովին ուղղելու [illegible] եւ այն պաշտոնյաները կրկին քննարկման եւ կասեցնել ապօրինի լուծումը»:

ԱԶԳ **տեղական**

ԵՐԵՎԱՆ

Խորհրդարանն սկսեց Սահմանադրության քննարկումը

Սկիզբը էջ 1

Մեր այն հարցին, թե հնարավո՞ր է արդյոք, որ նախագծի 55-րդ հոդվածի խորհրդարանի արձակման մասին կետն ընդհանրապես հանվի տեքստից, Արա Սահակյանը միանշանակ պատասխան տվեց. «Բացառվում է»: Նրա ասելով, ոչ ոք չի առաջարկում հանել, այլ խոսվում է կանոնակարգման մասին, թե ի՞նչ հիմքերով կարելի է խորհրդարանը արձակել: Այսինքն, եթե խորհրդարանի կողմից կա նախագահին եւ կառավարությանը անվստահություն հայտնելու իրավունք, ապա հանրապետության նախագահն էլ իր հերթին պետք է ունենա խորհրդարանը արձակելու իրավունք: Ինչ վերաբերում է սահմանադրական հանձնաժողովին, ապա Արա Սահակյանի ասելով, այն այլեւս չի անդրադառնա Սահմանադրության ամբողջական քննարկմանը: Նրա կարծիքով, հայ սահմանադրական մտքի լավագույն արգասիքն այսօր ներկայացված նախագիծն է: Եւ քանի որ Սահմանադրությունը դոգմա չէ եւ այն կարելի է միշտ փոփոխել, ներկայացված տարբերակը կարող է խթանել օրենսդրության ստեղծմանը:

Արա Սահակյանն ավելացրեց նաեւ, թե ապագա սերունդները կարող են իրենց առջեւ այլ խնդիրներ դնել եւ նոր իրականությանը համապատասխան նոր Սահմանադրություն ընդունել:

Նավթամուղը կանցնի Հայաստանով, եթե ...

Սկիզբը էջ 1

Նույն աղբյուրների համաձայն, մեկ այլ ադրբեջանցի բարձրաստիճան պաշտոնյա այն կարծիքն է հայտնել, թե Հայաստանը վաղ թե ուշ Ադրբեջանին փոխհատուցելու է պատերազմի վնասները, իսկ Հայաստանն այդ հնարավորությունը չի ունենա, եթե նավթամուղն իր տարածքով չանցնի: Այլ կերպ ասած, ադրբեջանական կողմը մտադիր է նավթի շնորհիվ քաղաքական առումով շահած դուրս գալ գործնականում պարտված պատերազմից՝ միաժամանակ ընտրելով նավթամուղի անցկացման ոչ միայն ամենահարմար, այլեւ ամենաէժան (գործնականում ձրի) տարբերակը: Ադրբեջանի իշխանությունները հայտարարում են, թե իրենք որեւէ ռազմական կամ քաղաքական դաշինքի մեջ չեն մտնում, մինչդեռ Հայաստանը դաշնակցում է Ռուսաստանի հետ՝ ի հակակշիռ ՆԱՏՕ-ի: Իսկ թե որն է ավելի ձեռնտու, դա պետք է ընտրեն իրենք՝ Հայաստանի իշխանությունները: Հիշեցնենք սակայն, որ Ադրբեջանը, դաշնակցելով ՆԱՏՕ-ի քահանայապետ Թուրքիայի հետ, առանձնապես հիմքեր չունի պարծենալու իր քաղաքական իրական անկախությամբ: Էլ չխոսենք այն մասին, որ առաջին հերթին հենց քաղաքական նկատառումներով Ադրբեջանը հրաժարվեց պայմանագրով իրեն հասանելիք բաժնից 5 տոկոսը հատկացնել Իրանին: Իսկ ինչ վերաբերում է նավթամուղը Հայաստանով անցնելու դեպքում Հայաստանի վճարելիք ռազմատուգանքներին, ապա ակնհայտ է, որ Ադրբեջանը հայտնվել է ոսկու դեզի վրա նստած մուրացիկի դերում եւ առաջին հերթին ինքը պետք է շահագրգռված լինի ղարաբաղյան խնդրի շուտափույթ կարգավորման խնդրում՝ հնարավորություն ստանալով օգտվել իր հարստություններից: Մնում է հիշեցնել, որ պատերազմի հետեւանքով միայն Լեռնային Ղարաբաղին հասցվել է առնվազն 2,5 մլրդ դոլարի վնաս, ուստի հայկական կողմը եւս շահագրգռված է, որ նավթամուղի անցկացման երթուղին վերջապես ճշտվի, ինչը Ադրբեջանին հնարավորություն կտա փոխհատուցել վնասը: Եվ եթե ադրբեջանական կողմն արդեն իսկ հանգել է այն եզրակացությանը, թե նավթամուղը պետք է անցնի ոչ միայն Հայաստանով, այլեւ Լեռնային Ղարաբաղով, ապա պետք է հասկանա նաեւ, որ առաջիկա բանակցություններին անհրաժեշտ է մոտենալ առավել իրատեսորեն եւ Լեռնային Ղարաբաղը ճանաչել որպես հակամարտության լիարժեք կողմ: Միայն նման իրատեսական մոտեցումը եւ անհրականանալի պահանջներից հրաժարվելն Ադրբեջանին հնարավորություն կտան օգտվել իր բնական հարստություններից:

Ի վիճակի կլինի՞ արդյոք Ադրբեջանն ընդունել այս ճշմարտությունները, թե ոչ, պարզ կդառնա առաջիկա խաղաղարար բանակցությունների ընթացքում: Մինչդեռ ժամանակն իսկապես չի սպասում: Նավթամուղն իսկապես կարող է դառնալ տարածաշրջանում խաղաղության եւ կայունության լավագույն երաշխիքը, եւ միակ բանը, որն այսօր խոչընդոտում է դրան, Ադրբեջանի կոշտ դիրքորոշումն է: Մնում է հուսալ, որ ժամանակի գործոնն իսկապես կօգնի, եւ առաջիկա բանակցությունները կընթանան առավել գործնական մթնոլորտում:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

ՀԱՐՑԱԽՈՒՅԶ

Երբ համընկնում են հասարակության եւ պատգամավորների կարծիքները

Սոցիոլոգիական հետազոտության արդյունքները ներկայացնում է ՀՀ հեռուստատեսության եւ ռադիոյի հասարակական կարծիքի ուսումնասիրման կենտրոնի տնօրեն Սերգեյ Երիցյանը:

Հայաստանի հեռուստատեսության եւ ռադիոյի հասարակական կարծիքի ուսումնասիրման կենտրոնն ավարտել էր իր «Մայիսի 9-ը եւ հասարակական կարծիքը» սոցիոլոգիական հետազոտությունը, երբ ապրիլի 26-ին ՀՀ Գերագույն խորհուրդը որոշեց մայիսի 9-ը համարել Հաղթանակի եւ խաղաղության օր: Իսկ նախքան այդ անցկացված հարցման մասնակիցների 78,3 տոկոսը նշել էր, որ մայիսի 9-ը որպես Հաղթանակի օր պետք է տեղ գտնի մեր երկրի տոնացույցում (10,5 տոկոսը դեմ էր արտահայտվել, 11,2 տոկոսն էլ դժվարացել էր որեւէ կոնկրետ պատասխան տալ): Այս դեպքում մենք վստահորեն կարող ենք ասել, որ այս հարցում լիովին համընկնում են հասարակական կարծիքի եւ խորհրդարանի պատգամավորների դիրքորոշումները:

Բացի վերոհիշյալից, նույն հարցման մասնակիցները նաեւ այսպիսի կարծիքներ են արտահայտել: Մասնավորապես նրանց 43,2 տոկոսը նշում է, որ հասարակությունը պետք է սատարի եւ մեծարի իր վետերաններին: 50,3 տոկոսն էլ, չբացառելով բարոյական աջակցությունը, ավելացնում է, որ պետք է նյութապես օգնության հասնել պատերազմի վետերաններին, տալով նրանց որոշակի արտոնություններ:

Չմոռանանք նշել, որ հարցման մասնակիցների 67,2 տոկոսը հարազատներ ու մերձավորներ է ունեցել, ովքեր զոհվել են պատերազմում կամ հաղթանակով վերադառնալով արդեն մեր կողքին չեն:

Օգտվելով առիթից, հասարակական կարծիքի ուսումնասիրման կենտրոնը պատերազմի մասնակիցներին շնորհավորում է Հաղթանակի եւ խաղաղության տոնի առթիվ, ցանկանում 50 տարի առաջ կռված հաղթանակին եւ դրան հաջորդած խաղաղությանը դարերի ամրություն սերունդների համար, իսկ ծերություն ապրող մեր հայրերին ու պապերին, տատիկներին ու մայրերին ամենայն լավն ու բարին, բազում մայիսյան տոնակատարություններ:

Մեր պատրաստած «Կարծիք» հաղորդաշարի «Հաղթանակ. 50 տարի անց» թողարկումը կարող եք դիտել մայիսի 4-ին, ժամը 21-ին, իսկ կրկնությունը հաջորդ օրը՝ մայիսի 5-ին ժամը 20.15-ին:

«Գ**ոլոս Արմենիի» թերթը հավանաբար այլեւս լույս չի տեսնի: Հիմնադրման առաջին իսկ օրերից թերթի անձնակազմը, ինչպես հայտնի է, ստիպված է եղել հաղթահարել բազմաթիվ ոչ խմբագրական բնույթի դժվարություններ, ի վերջո, ճիշտ ընտրությունների նախաշեմին անհնարին դարձավ թերթի հետագա գործունեությունը:

«Մայիս 2-ին խմբագրություն զանգահարեց «Պարբերական» հրատարակչության տնօրեն Վրեժ Մարկոսյանը տեղեկացնելով, որ կանգնեցվում է թերթի տպագրությունը», նշեց մեր զրույցի ընթացքում առաջարկվում էր ռուսական վարկի մի մասը տրամադրել «Գոլոս Արմենիի» թերթի շուրջ ծագած հարցերի վերջնական լուծմանը):

«Մնացել է միայն սպասել ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի նմանատիպ մի նամակի», հեգնանքով նկատեց տիկին Աղաբեկյանը, ամենայն լրջությամբ ավելացնելով. «Սակայն համոզված եմ, որ դա էլ չի օգնի, քանզի մեր թերթի դեմ կատարվող ամեն ինչ կրում է քաղաքական երանգավորում եւ նախապատրաստված է իշխանությունների կողմից»:

Սամիրամ Աղաբեկյանը մտահոգություն հայտնեց նաեւ հայ մամուլի ներկա եւ գալիք օրերի վերաբերյալ

ՄԱՄՈՒԼ

««Գոլոսը» առողջ է, բայց նրան թաղում են»

րում «Գոլոս Արմենիի» թերթի գլխավոր խմբագրի տեղակալ Սամիրամ Աղաբեկյանը: Մինչդեռ հայտնի է, որ դրանից ընդամենը մեկ օր առաջ, Վրեժ Մարկոսյանը «2 շաբաթ ժամանակ էր» սահմանել թերթի խմբագրությանը եղած հարցերի կարգավորելու համար: Իրադարձությունների այսպիսի զարգացումը տիկին Աղաբեկյանի կարծիքով պայմանավորված է նրանով, որ «իշխանությունները շահագրգռված չեն, հատկապես ընտրությունների նախաշեմին եւ ընթացքում, օբյեկտիվ լրատվության միջոցների գործունեությամբ»: ՀՀ ԳԽ-ի նախագահությունը իր հերթին անտեսեց ՌԴ Պետական դումայի կողմից ուղարկված նամակի փաստը, պատճառաբանելով, որ «մենք չենք ստացել նման նամակ»: (Հիշեցնենք, որ Բարկեն Արարքցյանի հասցեով, Կոնստանտին Զատուլինի ապրիլի 18-ի ստորագրությամբ ուղարկված նամակում, ՀՀ իշխանություններին ...րյալ. «Մեր թերթն ի սկզբանե չի հանդիսացել ընդդիմադիր. հակառակը, մենք մեծ հավատով եւ լավատեսությամբ էինք սկսել մեր գործունեությունը: Սակայն, անդրադառնալով հանրապետությունում կատարվող իրադարձություններին եւ աշխատելով լինել առավել անաչառ, մենք ստիպված դարձանք ընդդիմադիր: «Գոլոսը» առողջ է եւ նրան թաղում են: Կարծում եմ, որ նման վտանգը ներկայումս կախված է հանրապետության գրեթե բոլոր թերթերի վրա»:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Երեկ, ուշ ժամին մեզ հայտնի դարձավ, որ «Գոլոս Արմենիի» խմբագիր Ֆյոդոր Նախշքարյանին է զանգահարել «Պարբերականի» տնօրեն Վրեժ Մարկոսյանը եւ տեղեկացրել, որ նրանք խմբագրության անդամներից 4-ը ազատեն, որպեսզի այսօր «Հայաստանի Հանրապետության» թերթի խումբ տեղափոխեն այնտեղ:

ԵՐԵՎԱՆ

ՌԴ դեսպան Անդրեյ Ուռնովը «Հայաստան» հիմնադրամում

Մայիսի 2-ին գործադիր տնօրեն Մանուշակ Պետրոսյանի հրավերով Հիմնադրամի գործադիր վարչություն այցելեց Հայաստանում Ռուսաստանի Դաշնության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան պարոն Ուռնովը: Այցելու ծելու իրավունք:

Գործադիր տնօրենը դեսպանին ներկայացրեց Հիմնադրամի գործունեությունը, ծանոթացրեց Հիմնադրամի ընթացիկ ծրագրերին եւ դրանց կատարման ընթացքին: Պարոն Ուռնովը եւ նրա խորհրդական պարոն Ռիբաշենկոն եղան վարչության բաժիններում, ծանոթացան Հիմնադրամի կառուցվածքին եւ աշխատանքային սկզբունքներին:

Հիմնադրամի գործունեության շրջանակներն ընդլայնվում են: Շուտով աշխարհի 21 երկրներում գործող Հիմնադրամի տեղական հանձնախմբերին կավելանա եւս մեկը՝ Ռուսաստանի հանձնախումբը, ինչը կնպաստի հայ-ռուսական հարաբերությունների զարգացմանը:

...թյունը հաջորդեց տիկին Մոսկվայում կառավարության ընդունած որոշմանը, համաձայն որի «Հայաստան» Համահայկական հիմնադրամը հավասարեցվել է, ստանալով Ռուսաստանի Դաշնությունում գոր...

Սեմինար. «Գործարար եւ ֆինանսական լրագրություն»

ԵՐԵՎԱՆ, 2 ՄԱՅԻՍ, ՍՆԱՐԲ: Երեւանում այսօր տեղի ունեցավ «Գործարար եւ ֆինանսական լրագրություն» թեմայով սեմինար: Սեմինարի նախաձեռնողները ամերիկյան PBN ընկերության մասնակցությամբ բիզնես ինֆորմացիայի գծով մասնագիտացող հայ լրագրողներին տեղեկատվություններ հաղորդեցին արտերկրի շուկայի իրավիճակի մասին Ռուսաստանում եւ հետխորհրդային տարածաշրջանում: PBN ֆիրման, որը մասնագիտացած է հասարակայնության հետ կապերի բնագավառում, Համաշխարհային բանկի հետ պայմանագրի համաձայն աշխատում է Հայաստանում ազգաբնակչությանը ծանոթացնել սեփականաշնորհման ծրագրերին եւ վաուչերների օգտագործման եղանակներին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Եկամտաբեր գործ է թերթը, լրագրողին ինչ

ՀՀ արդարադատության նախարարության լրատվական միջոցների գրանցման վարչության տվյալներով ներկայումս նախարարությունում գրանցվել է 428 մամուլի միջոց: Դրանցից, մեր մոտավոր հաշվարկներով, կայուն գործում կամ լույս են տեսնում մոտ 35-40 տոկոսը, 55-60 տոկոսը գործում են ընդհատումներով, իսկ մինչեւ 5 տոկոսը կարվածահար վիճակում են: 428-ից 52-ը հեռուստածրագրեր են (դրանցից մի քանիսն են պետական, ոչ պետական հեռուստածրագրերը գրեթե բացառապես կաբելային են), 16-ը՝ ռադիոծրագրեր են, 18-ը՝ գործակալություններ (1-ը՝ պետական է, մի քանիսը՝ կուսակցական, մնացյալը՝ անկախ), 58 ամսագիր ու տեղեկագիր, 284-ը թերթեր են: Մամուլի 33 միջոց ունի 65 անուն հավելված: Օրաթերթերի թիվը մեկ տասնյակի չի հասնում. «Ազգ» (տպաքանակը՝ 7000), «Հայաստանի Հանրապետություն» (տպաքանակը՝ 15000), «Հայք» (տպաքանակը՝ 3000), «Լրագիր» (տպաքանակը՝ 7000), «Առավոտ» (տպաքանակը՝ 2500), «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» (տպաքանակը՝ 5000)... Հանրապետության գործող կամ չգործող, բայց գրանցված 49 կուսակցություններից ու քաղաքական կազմակերպություններից ոչ ավել, քան մեկ երկվեցյակն ունի իր պաշտոնաթերթը. դրանց մեծ մասը լույս է տեսնում ընդհատումներով: Գործակալությունների թիվը նույնպես տպավորիչ է՝ 18, սակայն լրահավաքի եւ լրատվության առաքման գործը հիմնականում իրականացնում են մի քանիսը: Անկանոն էլեկտրամատակարարման եւ ռադիոցանցի անմխիթար վիճակի հետեւանքով բնակչությունը հնարավորություն չունի լուրերն ու նորությունները մշտապես հեռուստատեսությունից կամ ռադիոյից ստանալու: Դիտորդները նշում են, որ հեռուստատեսությամբ լուրերի հաղորդման մակարդակը դեռեւս ցածր վիճակում է եւ քիչ է տարբերվում խորհրդային շրջանի լրատվության մակարդակից: Օրաթերթերի միջին գինը 40 դրամ է, (մի քանի հազար տպաքանակի դեպքում թերթի ինքնարժեքը կազմում է 60 դրամ, այսինքն թերթերը մեծ մասամբ «աշխատում են վնասով»): Մամուլի տարածման միակ գործակալությունը թերթերից գանձում է դրանց մանրածախ գնի 35-40 տոկոսը: Այնուհանդերձ նշված գործակալության ղեկավարները նշում են, որ այս պատկառելի գանձումները չեն բավականացնում թերթի կրպակների գոյատեւումն ապահովելու համար: Եթե ավելացնենք, որ մայրաքաղաքում գործում է թերթի սպեկուլյանտների հսկայական բանակ (որոնց շահույթը մամուլի տարածման գործակալության շահույթից պակաս չէ), ապա կարելի է եզրակացնել, որ թերթը այսօրվա Հայաստանի առավել եկամտաբեր գործերից մեկն է: Այլ հարց է, թե այդ եկամուտներից ի՞նչ է մնում լրագրողին:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

■ Հայաստանի պետական վիճակագրության վարչության տվյալներով միջին ամսական աշխատավարձը փետրվար ամսին կազմել է 6100 դրամ, որը 16,2 անգամ գերազանցում է նախորդ տարվա ... աշխատավարձը: Ինչպես հայտնեցին ՀՀ պետվիճակագրությունում, միջին ամսական աշխատավարձը նախորդ ամսվա համեմատ աճել է 1 տոկոսով, իսկ նախանցյալ փետրվարի համեմատությամբ 14,6 անգամ: ՍՆԱՐԲ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Ոճը եւ տառատեսակը ՊԱՒԷԼ ՊԱԼԼԱՐԵԱՆԻ
Apple Macintosh համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ

Երեւանի կարգավիճակի հարցը հանրաքվե՞ով

Ինչպես հայտնի է, ապրիլի 26-ին Երքաղխորհուրդը, ի հակակշիռ Սահմանադրության նախագծի մեջ տեղ գտած Երեւանի կարգավիճակի մասին թիվ 108 հոդվածի, ընդունեց մի որոշում, որը սկզբունքայնորեն տարբերվում է վերոհիշյալից: Դժվար է գուշակել, թե որքանով այն կարող է ազդել Սահմանադրության նշված հոդվածի վերջնական տարբերակի վրա. մտահոգություն, որն այդ օրը առկա էր բազ պատգամավորների ելույթներում: Մինչդեռ, 1993-ին Երքաղխորհրդի մի շարք պատգամավորների կողմից («Մայրաքաղաք» խմբակցության անդամներ՝ Մախիմ Մանասյան (խմբակցության նախագահ), Մասիս Մարգսյան (քաղաքապետի խորհրդական) եւ այլն, արդեն մշակված էր մայրաքաղաքի կարգավիճակի վերաբերյալ օրենքի նախագիծը, որը, 1994-ի մարտի 8-ին, արժանանալով քաղաքային խորհրդի հավանությանը, հիմք է ծառայել նաեւ Երքաղգործկոմի համապատասխան որոշման կայացման համար (1994-ի հունիսի 10): ՀՀ ԳԽ-ի տեղական ինքնակառավարման հանձնաժողովը, որի հասցեով ուղարկված էին հիշյալ որոշումները, նախնական քննարկումներից հետո, հանգեց այն եզրակացության, որ անհրաժեշտ է «դիմել ՀՀ ԳԽ-ի նախագահությանը՝ առաջարկել սահմանադրական հանձնաժողովին քննարկել Սահմանադրության նախագծի մեջ ՀՀ մայրաքաղաքին հատուկ կարգավիճակ տալու հարցը»: ՀՀ ԳԽ-ի սահմանադրական հանձնաժողովը յուրովի ընկալեց «հատուկ կարգավիճակի» բովանդակությունը, որի հետեւանքն էլ հենց Սահմանադրության նախագծի թիվ 108 հոդվածն է: Ըստ հոդվածի, «Երեւան քաղաքն ունի մարզի կարգավիճակ: Երեւանի քաղաքապետին վարչապետի ներկայությամբ նշանակում եւ ազատում է Հանրապետության Նախագահը: Տեղական ինքնակառավարումը Երեւանում իրականացվում է թաղային համայնքներում»: Նման սահմանումը չի համապատասխանում Երքաղխորհրդի եւ քաղաքային գործկոմի որոշումներին՝ մասնավորապես քաղաքապետի նշանակովի պաշտոնի եւ Երեւանի մասնատման առումներով: ՀՀ ԳԽ-ի նախագահության եւ սահմանադրական հանձնաժողովի կողմից ինչո՞վ է բացատրվում «հատուկ կարգավիճակին» վերաբերող նման մոտեցումը: «Մայրաքաղաք» պատգամավորական խմբակցության նախագահ Մախիմ Մանասյանի կարծիքով, «դա հետեւանք է քաղաքական մոտեցման: Երեւանի քաղաքապետը, հանդիսանալով մի այնպիսի բնակավայրի ընտրյալը, որտեղ համակենտրոնացված է ողջ հանրապետության բնակչության շուրջ 40 տոկոսը եւ տնտեսական ներուժի ավելի քան կեսը, հասկանալի է, որ նման հաջողությունների դեպքում, ծնունդ բերելով մեծ կամ որոշ հեղինակություն, կարող է վտանգ ներկայացնել իշխանությունների համար»:

(Նշենք, որ պրն. Մանասյանը, հանդիսանալով «Երեւանի կարգավիճակի մասին» օրենքի նախագծի հիմնական հեղինակներից, նաեւ այն մասնագետն է, որն ավելի քան 10 տարի զբաղվում է նման հարցերով):

Ո՞րն է Սահմանադրության նախագծի թիվ 108 հոդվածի էությունը:

Նախ, քաղաքի մակարդակով բացակայելու են ընտրովի մարմինները, ինչը Մախիմ Մանասյանի կարծիքով «հակասում է ժողովրդավարական սկզբունքներին: Անհրաժեշտ է, որ Երեւանը, հանրապետության բոլոր այլ բնակավայրերի օրինակով, նույնպես ունենա ընտրովի մարմին. հակառակ դեպքում ճիշտ նույն Սահմանադրության համաձայն Երեւանը այլեւս չի կարող դիտվել առանձին բնակավայր: Չմոռանանք, որ հենց Երեւանում է բնակվում հանրապետության մտավորականության, եւ ընդհանրապես սոցիալապես ամենից ակտիվ խավը: Բացի այդ, մայրաքաղաքը ստեղծում է յուրաքանչյուր երկրի իմիջը: Եւ երբ Երեւանում բացակայեն համաքաղաքային ընտրովի մարմինները, ապա պարզ է, որ ՀՀ-ի պատրաստայում ժողովրդավարության մասին խոսելն ավելորդ է:

Էական չէ, թե ինչ եղանակով կընտրվի քաղաքապետը. կարեւորը նրան ընտրելն է»: Ավելացնենք նաեւ, որ բոլոր բխող հետեւանքներով հանդերձ, պարզ չէ, թե այսօր եւ վաղը ու՞մ է ծառայելու նշանակովի քաղաքապետը՝ երեւանցիների՞ն, թե՞ կառավարությանը: Ինչ վերաբերում է թաղային համայնքների ընտրովի լինելուն, ապա դա նույնպես հարցի լուծում չէ. տեղական համայնքը ուղղակի պատրաստ չէ առաջադրվելիք գործառույթների կատարմանը: Այս հարցը առնչվում է տեղական ինքնակառավարման խնդրի հետ, «որն իրականացվելու է թաղային համայնքների կողմից»: Սա ենթադրում է, որ Երեւանը մասնատված է լինելու տասնյակ թաղերի, չի ունենալու քաղաքային բյուջե եւ մունիցիպալ սեփականություն, զուրկ է լինելու միասնական կոմունիկացիոն համակարգից:

Երեւանն իր զարգացման շուրջ 3 հազար տարիների ընթացքում, այնուամենայնիվ, չի ապրել այնպիսի էվոլյուցիա, ինչպիսին ապրել են բազ անհամեմատ երիտասարդ եվրոպական քաղաքներ: Այս պարագայում նույնացնել առաջինի եւ երկրորդների (մասնավորապես ֆրանսիական քաղաքների) «թաղային համայնքները», առնվազն անգրագիտություն է: Այդուհանդերձ՝ զուգորդումներն անցկացված են, հաշվի չառնելով նույնիսկ այն, որ եւրոպական տարբերակներում համայնքները գոյատեւել են հարյուրավոր տարիներ (այստեղից համայնքային կառավարման հսկայական փորձ), մինչեւ աստիճանաբար ուրվագծվել են տվյալ քաղաքի տարածքային սահմանները: Մինչդեռ հայրենական տարբերակում Երեւանի զարգացումն ընթացել է միանգամայն տարբեր՝ հեղափոխական տարբերակով: Մախիմ Մանասյանի գնահատմամբ, «այս հարցը հայտնի առումով նույնիսկ ավելի վտանգավոր է, քան քաղաքի մակարդակով ընտրովի մարմինների՝ քաղաքապետի եւ քաղաքային ժողովի բացակայությունը: Երեւանը կառուցվել է որպես մեկ սոցիալ-տնտեսական եւ քաղաքաշինական ամբողջական օրգանիզմ. քաղաքի թաղամասերը (Դավթաշեն, Նոր Նորքի զանգվածներ, ՀԱ զանգված եւ այլն) ի սկզբանե եղել են միասնական կառույցի բաղադրամասեր: Այլ հարց է, օրինակ, Նուբարաշենը, Ջրվեժը կամ Նորագավիթը, որոնք իրոք առանձին, ինքնուրույն համայնքներ են: Բացի այդ, ընդհանրապես հարկ է ճշտել մայրաքաղաքի սահմանները: Սակայն ի՞նչ է նշանակում մասնատել միասնական օրգանիզմը, որի մասերը կապված են միմյանց հետ տնտեսական, տրանսպորտային, կոմունիկացիոն անխախտելի կապերով: Դա կարող է բերել անվերականգնելի հետեւանքների»:

Բնական է, որ ամեն թաղում չէ, որ կլինեն անհրաժեշտ թվով խանութներ եւ գործարաններ, բուժհիմնարկություններ եւ մարզահրապարակներ, հասարակական-տնտեսական այլ հաստատություններ: Համաքաղաքային բյուջեի բացակայությունը նույնպես կարող է խթանել սոցիալական անարդարության արմատավորման գործընթացը: Մի համայնքը կարող է լինել հարուստ, մյուսը՝ անհամեմատ աղքատ: Քաղաքային սեփականության հանձնումը համայնքներին հնարավոր է դարձնում նրա առ ու վաճառքը: Վերջապես ստացվում է, որ հանրապետության մայրաքաղաքը չի ունենալու սովորական համայնքի լիազորություններ. բացառիկ մի բան ողջ աշխարհի չափանիշներով:

Նման վճիռներ կայացնելիս ՀՀ ԳԽ-ի նախագահությունը, անհրաժեշտ է, որ հաշվի նստեր երեւանցիների դիրքորոշումների հետ: Մինչդեռ նման բան չի արվել: Ի դեպ, ապրիլի 26-ին քաղխորհուրդը կայացրել է մեկ այլ որոշում. եթե իր կողմից առաջարկված տարբերակը ոչ մի կերպ չազդի Սահմանադրության տվյալ հոդվածի վերջնական տեսքի վրա, ապա Երեւանի կարգավիճակի հարցը հնարավոր կլինի լուծել միայն հանրաքվեի միջոցով:

ԱՐԵՍ ԴԱՇՏՈՅԱՆ

ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Ազատ մամուլը ժողովրդավարության երաշխիքն է»

Նորին տարվա գործակցությամբ եւ ՏԱՄԻՍ-ի «Հայաստանում պետական կառավարման համակարգի ամրապնդում եւ բարեփոխումներ» ծրագրի փորձագետ, Ֆրանսիացի լրագրող Դոմինիկ Ժորժը մամուլի համար պատրաստել են զրուցաշար՝ «Մամուլի դերը ժողովրդավարական պետությունում» թեմայով: Ներկայացնում ենք առաջին զրույցը:

– Ինչպիսի՞ն են մամուլի դերը եւ ֆունկցիաները ընդհանուր ժողովրդավարական երկրներում:

– Ինչպես ժողովրդավարական երկրում մամուլը կատարում է հիմնական, գլխավոր դերը, քանի որ այն երաշխավորում է իշխանությունը ներկայացնող բոլոր անձանց եւ կազմակերպությունների լավ գործունեությունը: Մամուլի դերն է միաժամանակ բոլոր քաղաքացիներին ներկայացնել իրադրությունը լավ կամ վատ, նա ստանում է, միաժամանակ նաեւ կատարում է վերահսկողի, մեղադրողի դեր: Երաշխավորում է դեմոկրատիայի գործունեությունը: Եւ իզուր չէ, որ մամուլը կոչվում է չորրորդ իշխանություն: Ի դեպ, այս հասկացությունը գոյություն ունի մոտավորապես 19-րդ դարի կեսից, եւ տարածված էր հիմնականում Ֆրանսիայում, քանի որ Ֆրանսիայում է, որ առաջին անգամ գործել է ազատ մամուլը, եւ հետո արդեն Եվրոպայի մյուս երկրներում սկսել են հետեւել այդ օրինակին: Եւ կարծես ազատ մամուլը, այսպես ասած, պայքարի է ելել, հեղափոխություն է կատարել այն ամենի դեմ, ինչ վատ է, եւ մամուլը, այսպես ասած, առօրյա գործոն, գործիք էր հանրի սանում քաղաքացիների ձեռքին: Այսինքն, քաղաքացիները շատ լավ գիտակցում էին, որ առանց մամուլի ազատության գոյություն չի կարող ունենալ: Եւ յուրաքանչյուր երկրի յուրաքանչյուր քաղաքացի իրավունք ունի ճշգրիտ ձեռք տեղեկություններ ստանալ: Եւ այդ միակ միջոցը, որով նրանք պետք է տեղեկացվեն, զանգվածային լրատվական միջոցներն են:

– Ի՞նչ նկատի ունեք, երբ ասում եք «իրավունք ունի»: Դա սահմանադրակա՞ն իրավունք է:

– Այո, սահմանադրական իրավունք է: Փաստորեն, սա մարդու իրավունքների հռչակագրում է գրված, եւ այդ օրենքը գրված է բոլոր ժողովրդավարական երկրների սահմանադրություններում: Փաստորեն, դա համարվում է ժողովրդավարության ամենաառաջին, գլխավոր սկզբունքը արտահայտվելու եւ տեղեկացվելու իրավունքը, որոնք ժողովրդավարության երկու հիմնաքարերն են: Առաջին հերթին պետք է սկսել ազատ մամուլից, դա գլխավորն է: Եւրոպայի յուրաքանչյուր քաղաքացու համար դա մի ավանդույթ է դարձել: Եվրոպացին քաջ գիտակցում է, որ առանց չորրորդ իշխանության գոյության նրանք չեն կարող գոյություն ունենալ: Եւ հնարավոր չէ, որ ազատ մամուլը գոյություն չունենա, քանի որ սահմանադրությունը եւ օրենքները արգելում են այդ: Երբ, փաստորեն, պետությունը արգելի ազատ մամուլի գործունեությունը, դա արդեն չի լինի ժողովրդավարական պետություն: Եւ կա մի հանձնաժողով, որ կոչվում է ինֆորմատիկայի եւ ազատության հանձնաժողով, որը նաեւ երաշխավորում է բոլոր քաղաքացիների ազատությունը եւ ընդհանրապես, ամեն տեսակի ազատություն, որը պետությունից անկախ մարմին է, անդամայման, որը ամբողջովին ինքնուրույն կարող է որոշումներ կայացնել, որպեսզի պահպանվի ազատությունը, այդ սուրբ ազատությունը: Մամուլի չլինելը մարդու իրավունքների խախտում է:

– Երբ չլինի մամուլի վերահսկողություն, բացի մամուլից կա՞ն արդյոք ինքնապաշտպանման այլ մեխանիզմներ, որպեսզի պետական կառույցները շարունակեն նորմալ գործել:

– Եվրոպայում կան այնպիսի մեխանիզմներ, որոնք դեռեւս Հայաստանում գոյություն չունեն: Դրա միակ պատճառն այն է, որ Եվրոպան դեմոկրատական է արդեն բավականին երկար ժամանակ եւ այնտեղ վաղուց արդեն նման հարցերը կարգավորված են բավականին երկար ժամանակ: Ձեզ մոտ դեռ այդպես չէ, եւ հենց պետության, կառավարության դերն է՝ ստեղծել այնպիսի մեխանիզմների մի շարք, որը երաշխավորի քաղաքացիների ազատությունը: Սակայն հիմնական մեխանիզմը թե մեզ մոտ եւ թե Հայաստանում պետք է լինի մամուլը: Փաստորեն, մամուլն է բարձրացնում այս կամ այն ուղղությամբ: Եւ երբ քաղաքացին որեւէ խնդիր ունի կառավարության կամ որեւէ նախարարության հետ եւ ուզում է, որ իր խնդիրը արագ ձեւով լուծվի, անդրադառնում պետք է տեղեկացնի մամուլին:

– Իսկ ինչպե՞ս է իրագործում մամուլն այդ մեխանիզմը: Ինչպե՞ս է գործնականում այն ստիպում պետական այրերին բարեխիղճ կատարել իրենց պարտականությունները: Ի՞նչն է ստիպում, ասենք, դատավորին կայացնել արդարացի որոշում միայն իր խղճի՞, վա՞խը, որ նրան վերադասը աշխատանքից կհեռացնի, վա՞խը, որ նրան դատական պատասխանատվության կենթարկեն սխալ արարքի համար, թե՞ մամուլի բարձրացրած աղմուկը այդ հարցի շուրջը, երբ նա ճիշտ չի լուծել այդ հարցը:

– Դժբախտաբար վերջին տարիներին Եվրոպայում առկա են պետական պաշտոնյաների կողմից կատարված չարաշահումների եւ կաշառակերության դեպքեր: Բայց հարկ եմ համարում, որ կաշառք վերցնող անձը չպատժվի, եւ դա հաճախ մամուլի շնորհիվ: Վերջերս Ֆրանսիայի բանտում են գտնվում երեք նախարար, որոնք բանտարկվել են տարբեր զանցանքների համար: Մամուլն էր, որ անմիջապես հայտնաբերեց եւ լուսաբանեց այդ պաշտոնյաների անձանց հանցագործությունները, բերբերում գրվեցին գործարքների բոլոր մանրամասները: Սա, փաստորեն, չորրորդ իշխանության դրսեւորումն է: Դա հնարավոր է, որովհետեւ մամուլը ազատ է, լրագրողները ազատ են:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

ՀԱՂԹԱՆԱԿ-50

Պատերազմի հայ եւ ռուս վետերանների հանդիպում

Հայ-ռուսական համագործակցության եւ վերածննդի միության նախաձեռնությամբ երեկ կազմակերպվեց հանդիպում Ֆաշիստական Գերմանիայի դեմ տարած հաղթանակի 50-ամյակի առիթով: Հրավիրվել էին թռիչքային ժամանակաշրջանում մաս 2 տանկային վետերաններ: Միության համակարգման խորհրդի փոխնախագահ Համլետ Հակոբջանյանը, միության նախագահ, «Հոսպիս Աճառյան» համալսարանի ռեկտոր Ավագ Խաչատրյանը ջերմորեն շնորհավորեցին Հայրենական մեծ պատերազմի վետերաններին: Վետերաններ Իվան Ռոմանցովը, Լեոն Մկրտչյանը, Մուրադյան Քոչարյանը, Պետրոս Այվազյանը, պահեստի փոխգնդապետ Մուշեղ Փաշայանը եւ ուրիշներ, բարձր գնահատելով հայ-ռուսական համագործակցությունը Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին, խոսք կարեւորեցին երկու ժողովուրդների բարեկամությունը նաեւ այժմյան պայմաններում:

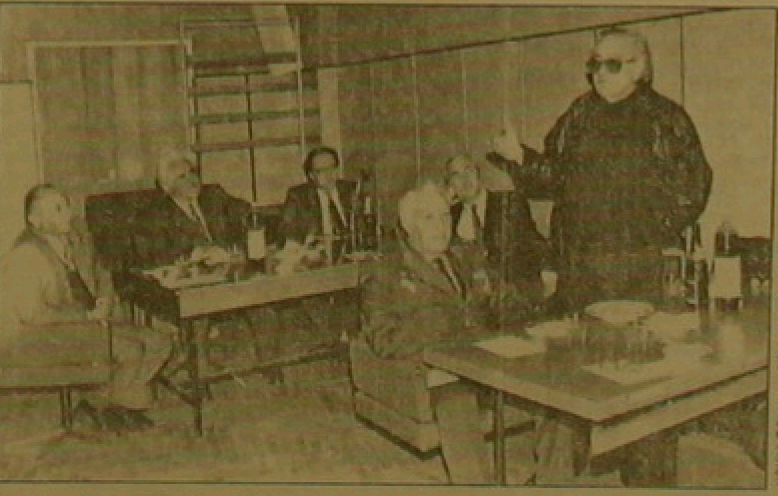

Վետերաններին շնորհավորական բացիկներ եւ 10-հազարական դրամ հանձնելուց հետո, հայտարարվեց, որ մայիսի 5-ին միության ներկայացուցիչները կայցելեն Արմավիրի սահմանամերձ գյուղեր, որ գիրք ու հուշանվերներ կհանձնեն հայ եւ ռուս զինծառայողներին, որից հետո նրանց կողջունեն Երեւանի պետական համալսարանի ինքնագործ խմբերը:

Նախատեսվում է նաեւ մայիսի 9-ին պսակներ դնել Անհայտ զինվորի գերեզմանին:

Յու. Մ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՄԱՄՈՒԼ

Հայրենականի մեծ պատերազմի տարիներին խորհրդային զինվորական մամուլը հարստացավ ազգային լեզուներով լույս տեսնող ռազմաճակատային, բանակային եւ դիվիզիոն թերթերով: Այդ տարիներին միայն հայերեն լույս տեսավ 16 անուն թերթ, որից 7-ը ռազմաճակատային: Դեռեւս 1942 թ. փետրվարին Կովկասյան ռազմաճակատի Սեւծովյան խմբի զորքերի «Բոեւոյ նաստուպ» թերթի այդ խոշոր միջոցառման մասին: Հայկական զինվորական թերթերը մեր մարտիկներին հիշեցնում էին դարավոր կայսերական Գերմանիայի կատարած հակահայ գործողությունները: 89-րդ հայկական դիվիզիայի «Կարմիր զինվոր» թերթի (խմբագիր՝ Սիմոն Նալբանդյան) 1942 թ. նոյեմբերի 29-ի համարում գրվել է. «1914-18 թթ. պատերազմի ժամանակ հայ ժողովուրդը մեծ ողբերգություն ապ-լիս ռազմաճակատում եւ հայրենի հում տեղի մնացող իրավիճակի մասին: «Մարտիկն» իր խոսքը ձոնում էր եւ ազգի դարձնելու համար տպագրում էր ականավոր հայ գեներալների եւ գրողների, այդ թվում Ավ. Իսահակյանի, Ստեփան Զորյանի, Հովսեփ Օրբելու, Մարտիրոս Սարյանի, ժողովրդական ուսուցիչ Սիրակ Սահակյանի եւ այլոց նյութերը:

Թշնամու վերջին հենակետը Կով-

ՀԱՂԹԱՆԱԿ-50

Խոսքի զինվորները Հայրենական պատերազմում

ռուսական թերթը սկսեց լույս տեսնել նաեւ հայերեն («Մարտական գրոհ», խմբագիր՝ Արամայիս Մնացականյան): Նույն թվականի մայիսին բանակի գլխավոր քաղվարչությունը որոշում ընդունեց ազգային լեզուներով ռազմաճակատային թերթեր լույս ընծայելու մասին: Ղրիմում մարտնչող 390-րդ հայկական հրաձգային դիվիզիան նույնպես իր թերթն ուներ՝ «Հայկական սնայպեր» (խմբագիր՝ Գուրգեն Հովհաննիսյան):

1942 թ. մայիսից մինչեւ դեկտեմբերի վերջն ընկած ժամանակահատվածում Հարավային, Բրյանսկի, Անդրկովկասյան, Հյուսիսային Կովկասի ռազմաճակատներում ստեղծվեցին հայկական թերթեր:

Հաջորդ տարվա հուլիսին եւ հոկտեմբերին ռազմաճակատային հայերեն թերթեր լույս տեսան նաեւ Երկրորդ ուկրաինական եւ Երկրորդ մերձբալթյան ռազմաճակատներում: Ազգային լեզուներով լույս տեսնող բազմատպաքանակների եւ ռուսական թերթերի անվանումները նույնն էին: Սակայն դրանք նրանց թարգմանված տարբերակները չէին: Խմբագրությունները ունեին ստեղծագործական անձնակազմ եւ թղթակիցներ, որոնք նյութեր էին հավաքում ռազմաճակատի տարբեր հատվածներից եւ ազգային զորամիավորումներից: Այդ թերթերի տպաքանակը տատանվում էր 2-5 հազարի սահմաններում՝ մեկ օրինակը տասը զինվորի հաշվով:

Զինվորական մամուլը լուսաբանել է ռազմաճակատային կյանքի բոլոր կողմերը, հրապարակել թիկունքի հերոսական աշխատանքի վերաբերյալ բազմաթիվ նյութեր, ներկայացրել թշնամու դաժանությունները, մաչելի լեզվով խոսել մարտիկների հետ: Զինվորական թերթերի էջերից չէր իջնում գեղարվեստական խոսքը: Տպագրելով բանաստեղծություններ, արձակ գործեր, երգիծական եւ հրապարակախոսական նյութեր, թերթերը կռվող զինվորի մեջ հավատ էին ներարկում հաղթանակի հանդեպ:

1942 թ. ամռանը գերմանական բանակի հրամանատարությունը, մարտի հանելով մեծ քանակությամբ պահեստային զորամասեր, ձեռք բերեց կենդանի ուժի ու տեխնիկայի առավելություն, հարձակման անցավ ռազմաճակատի հարավարեւմտյան ուղղությամբ եւ դուրս եկավ Վորոնեժի եւ Ստալինգրադի մատույցները: Վտանգը մոտենում էր Անդրկովկասին: 1942 թ. օգոստոսի 23-ին Թբիլիսիում տեղի ունեցավ Անդրկովկասյան ժողովուրդների հակաֆաշիստական հանրահավաք, որի արձագանքները տարածվեցին ամբողջ Երկրում, ռազմաճակատի բոլոր հատվածներում: Այդ օրերին Կովկասը պաշտպանող զինվորական միավորումների բոլոր թերթերը տպագրեցին նյութեր խոսո-

Բաբկեն Կարապետյան, Արամայիս Մնացականյան, Հրաչյա Քոչար, կանգնած Ստեփան Կուրտիկյան, Մկրտիչ Ալանյան

րեց: Այդ պատերազմը, որի բորբոքման գլխավոր հանցագործը գերմանական իմպերիալիզմն էր, մեծագույն աղետ բերեց հայ ժողովրդին... Այսօր մեր առջեւ կանգնած է երեկվա մեր դաժան թշնամին, ա-

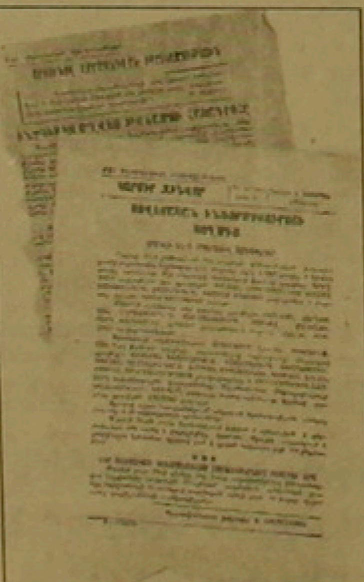

վելի վայրագ, ավելի զազրելի»: Թերթում հրապարակված նյութերը հիշեցնում էին Գյորինգի ծրագրային ցուցումները Կովկաս մտնող գերմանական զորքերին, թե պետք է «հաշվի առնել հայերի հատուկ անբարյացակամությունը մեր նկատմամբ»: 1943 թ. գարնանը Հյուսիսային Կովկասի ռազմաճակատի «Առաջ, հանուն հայրենիքի» (խմբագիր Արշավիր Հակոբյան) թերթը հրապարակեց «Հայ մարտիկներին հայ ժողովրդից» նամակը: Անհամար ստորագրություններում հնչում էր այդ ոգեկոչը:

Անդրկովկասի ռազմաճակատի «Մարտիկ» թերթն այդ օրերին հրապարակել է բազմաթիվ վավերագրեր, հոդվածներ, ակնարկներ, նամակներ, գրական ստեղծագործություններ, որոնք ազգային թերթերը [illegible]

կասում Կորսանը եւ Թամանյան թերակղզին ազատագրելու ժամանակ մեծ էր 89-րդ հայկական հրաձգային դիվիզիայի թերթի՝ «Կարմիր զինվորի» դերը: Անմիջականորեն մարտերի ժամանակ անգամ ռազմիկների հետ էր:

Հայկական մեկ ուրիշ զորամիավորման հրամանատարության օրգան «Մարտական դրոշ» թերթը հրատարակվում էր 1942 թ. փետրվարի 23-ից, որի խմբագիրն էր Հարություն Մկրտչյանը: Այս թերթը զորամասի հետ մասնակցեց Մոզդոկի ազատագրմանը, անցավ Թերեքը...

Թշնամուն Կովկասից վտարելուց հետո սկսվեց պատերազմի նոր շրջանը՝ խորհրդային զորքերի ընդհանուր հարձակումը ամբողջ ճակատով: Նոր խնդիրներ ունեին նաեւ թերթերը: Բրյանսկի ռազմաճակատում սկսեց լույս տեսնել «Դեպի թշնամու ջախջախումը» (խմբագիր՝ Վարդան Վարդանյան) թերթը: Երկրորդ մերձբալթյան եւ Երկրորդ ուկրաինական ռազմաճակատներում նույնպես լույս տեսան հայկական թերթեր:

Հայ լրագրողները, որպես խոսքի զինվոր, մի ձեռքին սուր, մյուսում գրիչ, պայքարում էին հաղթանակի համար: Նրանք մարտերի ամենաթեժ տեղերից տեղեկություններ էին հասցնում թերթին, գրում մարտերում աչքի ընկած հերոսների մասին: Այդ լրագրողներից էին Արշավիր Սարյանը, Վախթանգ Անանյանը, Ղեւոնդ Կոմունին, Քրիստափոր Թախտաջյանը, Հրաչյա Քոչարը, Վարդան Վարդանյանը, Ստեփան Կուրտիկյանը, Վարդան Ղազանչյանը, Բաբկեն Կարապետյանը, Աբես Դիլանյանը, Լյուդվիգ Քոչարյանը, Հովհան Անդրյանը, Գեղամ Ղուկասյանը եւ շատ ուրիշներ: Նրանցից 26-ը չվերադարձան պատերազմից: Մարտիկ լրագրողները արիությամբ կատարեցին իրենց պարտքը հայրենիքի հանդեպ՝ գալիք սերունդներին թողնելով Մեծ հայրենականի մասին ստեղծած հերոսապատումը:

ՄԻՍԱՔ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

ՄԱՅԻՍԻ 3

Ո՞ւմ է պետք ազատ մամուլը

Այսօր ժողովրդավարությունը դժվար է պատկերացնել առանց ազատ մամուլի: Սակայն իրականությունը մեկ այլ բան է ապացուցում. պաշտոնական-անկախ տերություններում իրենց «ժողովրդավար» հռչակող շատ երկրների կառավարություններ չխնայելով ոչ մի հնարավորություն, սահմանափակում են սահմանադրորեն իրենց իսկ ընդունած մամուլի ազատությունը եւ ոտնձգություններ գործում մամուլի միջոցների, լրագրողների իրավունքների եւ նույնիսկ նրանց կյանքի վրա: Պատմությունից մեզ հայտնի է, որ հենց ազատ մամուլի դեմ կատարվող հարձակումներից, լրագրողների իրավունքների սահմանափակումներից են ծնվում ամբողջատիրական համակարգի սաղմերը: Պարտվում «ժողովրդավարները», հաղթում չորրորդ իշխանությունն ու նրա ներկայացուցիչները:

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն մայիսի 3-ը հռչակել է Ազատ մամուլի միջազգային օր: Ճիշտ է, ամերիկյան իրականության մեջ այն չի հավասարվում մայրերի կամ քարտուղարների, դեղագործների կամ որեւէ այլ տոնի հետ, բայց, ինչ խոսք, արժանի է որոշ ուշադրության հենց այժմ, երբ Ամերիկան ավելի քան երբեւէ դժգոհ է իր մամուլից:

Մեր հիշողության մեջ վերակենդանանում է կերպարը 17-րդ դարի Ջոն Տվին անունով անգլիացի մի տպագրիչի, որը մի հոդված էր ստորագրել ի պաշտպանություն հեղափոխության: Նրան դավաճանության համար կախաղան էին բարձրացրել, այնուհետեւ դեռ ողջ վիճակում իջեցրել, ամորձատել, փորոտիքը հանել, մարմինը չորս մասի բաժանել եւ վերջում էլ գլխատել: Այսօր շատ ամերիկացիներ համոզված են, որ հենց նման վերաբերմունքի են արժանի ամերիկացի լրագրողները: Աշխարհի այլ վայրերում նրանք համարյա նման վերաբերմունքի արդեն իսկ արժանանում են: 1994 թվականին, լրագրողների պաշտպանության կոմիտեի տվյալներով, աշխարհի 23 երկրներում 58 թղթակիցներ են սպանվել, իսկ 173-ը՝ բանտարկվել:

Խորհրդային Միության փլուզումից հետո, թվում էր, ամենուրեք բեւեռվում են ժողովրդավարությունն ու ազատ մամուլը: Շռայլված խոստումներից շատերն իրականություն դարձել են, անշուշտ, բայց վերջերս շատ բան սկսել է հետադարձ ուղիով ընթանալ: Ռուսական մամուլն, օրինակ, ուժեղ քննադատության է ենթարկում կառավարությանը, մի բան, որ աներեւակայելի էր մի քանի տարի առաջ: Հեռուստացույցը Չեչնիան վերածել է «կամերային» պատերազմի: Արդյունքում ուժեղ հակահարվածի նախադրյալներ են առաջացել: Բոլոր շահագրգիռ կողմերը՝ բյուրոկրատներից սկսած մինչեւ ֆաշիստները, զինվորականներից սկսած մինչեւ ձեռներեցներն ու նույնիսկ ոճրագործները, «պատերազմ» են հայտարարել մամուլի դեմ: Անցած յոթ ամիսների ընթացքում մի հեղինակավոր թղթակից եւ մի ակնառու հեռուստալրագրող սպանվել են: Բարեփոխությունների կողմնակիցները համոզված են, որ Ռուսաստանի ժողովրդավարության հաղթանակի գործընթացում վերջին խոսքը վերապահված է մամուլին:

Դրությունը համարյա նույնն է նախկին Խորհրդային Միության մյուս հանրապետություններում: Նախկին կոմունիստներն ու այլախոհները ամենօրյա պայքար են մղում պահպանելու կամ վերականգնելու մամուլի վրա դրված պետական վերահսկողությունը: Տաջիկստանում, որը խրված է քաղաքացիական պատերազմի մեջ, կառավարությունը ճնշել է բոլոր տեսակի անկախ լրատվության միջոցները: Ղազախստանում խմբագրությունները ոստիկանության հաճախակի հարձակումների թիրախ են դարձել: Ուզբեկստանում լրագրողներին հաճախ հետապնդում են: Սլովակիայում մի օրինագիծ նախատեսում է 1-ից 5 տարվա բանտարկություն բոլոր այն թղթակիցներին, ովքեր արտասահմանից «վարկաբեկում են» երկիրը: Լեհաստանում, Չեխիայում եւ Հունգարիայում թեեւ դրությունը մի փոքր ավելի լավ է, բայց ամենուրեք կառավարությունները ճնշում են բանեցնում այլ միջոցներով՝ վերահսկելով թղթի պաշարները, թերթերի տարածման ուղիները եւ հեռարձակման արտոնությունները:

Բայց հարցն ամենեւին չի սահմանափակվում նախկին կոմունիստական տարածաշրջանով: ՆԱՏՕ-ի անդամ Թուրքիայում ավելի քան 70 լրագրողներ բանտարկվել են մինչեւ անցյալ տարվա վերջը: Չնայած Լատինական Ամերիկայում արձանագրված մի շարք դրական քայլերի, լրագրողների արտոնագրերի սահմանափակումները դեռեւս խիստ տարածված են: Արգենտինան վերջերս «սպառնում էր» անցկացնել մի օրինագիծ, որով 10 տարվա բանտարկություն էր նախատեսվում «որեւէ քաղաքական գործչի անունը վարկաբեկելու համար»:

Ճիշտ է, աշխարհի կառավարություններից շատերն իրենց սահմանադրություններում պատվավոր տեղ են հատկացրել մամուլի ազատությանը, սակայն իրենց բացարձակապես ազատ են զգում այն անտեսելու: Մամուլի ազատության համաշխարհային կոմիտեի հրապարակած խարտիայում պաշտոնապես քննադատվում է ամեն տեսակի գրաքննություն, ներառյալ տնտեսական սահմանափակումները եւ որպես մարդկությանը տրված կարեւոր իրավունք, կոչ է արվում ազատ արտահայտվել:

Բայց կառավարությունների կողմից այդ խարտիայի դրույթների խախտումներն ակնբախ են: Շատերը հայրենասիրությամբ են պատճառաբանում այդ խախտումները, նշելով, որ ճգնաժամի մեջ գտնվող երկիրը չի կարող թույլ տալ իր հասցեին ուղղված քայքայիչ քննադատությունը: Ուրիշները մշակույթի պահպանման տեսանկյունից են խոսում, ակնարկելով, որ ազատության վերաբերյալ արեւմտյան քաոսային հասկացություններն անհամատեղելի են կարգ ու կանոնի սովոր իրենց հասարակությունում: Երրորդ խումբը տնտեսագիտական փաստարկներ է բերում, ասելով, որ մամուլի անտեղի հարձակումներն արգելակում են զարգացումը: Իսկ իդեալիզմի կողմնակիցները պնդում են, որ անպատասխանատու մամուլը կարող է պատճառ դառնալ ռասայական եւ էթնիկական բռնության առաջացմանը:

Այս բոլորն, իհարկե, ճշմարտության նշույլ պարունակում են: Բայց պետք է նշել, որ ազատ մամուլի դեմ կատարված ոտնձգություններն առաջին հերթին ուղղված են պաշտպանելու քաղաքագետներին եւ նրանց «ստատուս քվոն»:

Հրատապ հաղորդակցությունների մեր դարում սա բացարձակապես անթույլատրելի է: Եւ գլոբալ առումով այն միտքը, թե ամբողջատիրական իշխանությանը զուգընթաց կարող են զարգանալ ազատ շուկայական հարաբերությունները, լավագույն դեպքում թույլ է, քանի որ նման զուգակցումը երկար չի կարող հարատեւել:

Միացյալ Նահանգները գտնում են, որ ՆԱՏՕ-ին, Եվրամիությանը կամ առավել լայն առումով զարգացած պետությունների միությանն անդամագրվել ցանկացող երկրները պարտավոր են հարգել ժողովրդավարությունը, ազատ ձեռներեցությունն ու մարդու իրավունքները: Բայց Վաշինգտոնն ինքը բավական պասիվ է մամուլի ազատությունը նպաստելու հարցում:

Անկարելի է իրագործել ժողովրդավարությունը առանց ազատ մամուլի: Ազատ, բայց նաեւ պատասխանատու մամուլի: Միայն թե այդ պատասխանատվությունը չի կարելի ուսուցանել Տվինի վրա գործադրված (կամ նման ծայրահեղ) մեթոդներով:

Համեմատած աշխարհի մյուս մասերի իրենց գործընկերների հետ, Ամերիկայի լրագրողներն իրավունք ունեն երախտապարտ լինելու, քանի որ միակ «սպառնալիքը», որ իրենց դիմագրավում են, իրենց հասցեին ասված խիստ խոսքերն են: Ամերիկացիներն էլ իրենց հերթին պետք է երախտապարտ լինեն, քանի որ իրենց մամուլը թերություններով հանդերձ մնում է աշխարհի ամենապրոֆեսիոնալն ու ամենապատասխանատուն:

Չնայած վերջին շրջանում կատարված ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ ամերիկացիների մի մասը համոզված է, թե մամուլը միշտ էլ խանգարել է հարցերի լուծմանը, բայց մյուս մասն էլ պնդում է, որ մամուլը չի թողնում իշխանավորներին ավելի մեծ իշխանություն ձեռք բերել: Ահա այս վերջին կարծիքն էլ երեւի, պետք է ամենուրեք դառնա ազատ մամուլի համաշխարհային օրվա արտահայտած հիմնական գաղափարը:

digitised by A.R.A.R.@

Հրահանգի համաձայն

Երկրում բռնկված պատերազմից առաջ Ռուանդայում մոտ 100 լրագրողներ կային: Նրանցից մոտ կեսը սպանվել է: Նրանց սպանողների թվում են այնպիսի վայ լրագրողներ, որոնք աշխատում են Զաիրում հաստատված «Ռադիո լիբր դը միլ կոլին» և «Կանգուրա» ծայրահեղական լրատվական կազմակերպություններում: Այս «լրագրողները» (այլ բնագավառի աշխատողների հետ համագործակցաբար) փաստորեն հրահրել են «իրենց գործընկերների» սպանությունը, պարզապես որովհետեւ նրանք պատկանել են մի այլ էթնիկական խմբավորման (թութսիների):

...գոգի Ազգային ռադիոկոմիտեի աշխատակից Վիկտոր Ռամիրիանոսի-նան pus երեկոյին cus էր առաջ գնացել Հարավային Մադագասկարում շախմատի բանկարժեք ֆարեբի անեսրի գործի իր հետաքրքրության մեջ, հանի որ անհայտ մարդիկ օգոստոսի 17-ին վերջ տվեցին նրա կյանքին: Երեք լրագրողներ սպանվեցին Սոմալիում զինված հրոսակախմբի կողմից: Զաիրում Պիեր Կաբեյան եւ Արդյե Կամբոյան («Վիդ Մաստն» եւ «Նսեմո» թերթերից) զբաղված էին իշխանությունների համար «անհարմար» հարցերի հետաքննությամբ: Մի հանի օր անց նրանց խեղված դիակները հայտնաբերվեցին: Ոչ ոք ո-

նորությունը ավտոմոբիլի պայթյունի հետեւանքով մի անկողն անգամ արգացուցում է, որ նույնիսկ խաղաղ պայմաններում անհարկելությունը փոքր չի դնում իր գեները: Իրանյան Քրդստանում թիկնապահի ռնենսալու հանգամանքը չփրկեց Ֆրանսիայից բրիտանից Լիսի Ըմիդսին: Նա սպանվեց իր թիկնապահի հետ միասին մեքենայի մեջ, բայց... այս անգամ ոճրագործների բախտը չբերեց: Նրանք ձերբակալվեցին:

1993-ին 63 լրագրողներ էին սպանվել: Նրանց մեկ երրորդը երեք երկրներում Ալժիրում, Բոսնիայում եւ Ռուսաստանում: 1994-ին 103 լրագրողներ կորցրեցին իրենց կյանքը: Այս

նյոն ռադիոյի մեկնաբանը, ենթարկվել էր կտտանքների ու մայրաքաղաքում բախտորդ «մահվան ջոկատների»:

Չինաստան: Կոմկուսի պրոպագանդայի բաժինը նոյեմբերին 20-ին «ընթերցողներից» բաղկացած մի խումբ է կազմել, որը պետք է զբաղվի «լրատվական քաղաքականության սահմանումներ ճշտելով»: Այսինքն այն դեմոկրատական ցենզուրայի եւ գրաքննության դերը պետք է կատարի: Խմբին մաս են կազմում նախկին խմբագիրներ:

1989-ից ի վեր այլախոհների նկատմամբ հարուցված անհամաձայն դատավարության ընթացքում, դեկ-

նող «Լը Կոյամ» անկախ թերթի խմբագրությունը խուզարկման, իսկ նրա աշխատակիցները հարցաքննության են ենթարկվել նոյեմբերի 16-ին, միեւնույն ցեղի ներկայացուցիչների կողմից: Ոստիկանությունը չի միջամտել:

Նիգերիա: Կառավարական ժամանակավոր խորհրդի դեկտեմբերի 12-ի որոշմամբ 6 ամսով երկարացվել է «Կոնկոր», «Գարդիան» եւ «Պանչ» երեք անկախ թերթերի տպագրության ու տարածման արգելքը երկրում:

Պաղեստին: Գազայում նոյեմբերի 18-ին պաղեստինյան ոստիկանության եւ զայրացած մահմեդական

1994-ը սեւ տարի լրագրողների համար

Մենք պարտավոր ենք հիշել նրանց՝ անուն առ անուն

Խմբագրությանս ուշադրությանը ստացված «Լրագրողներ առանց սահմանի» եռամսյակային զեկույցի համաձայն 10-րդ համարից տեղեկանում ենք, որ միայն անցյալ 1994 տարվա ընթացքում աշխարհի տարբեր մասերում ցեղասպանության, կրոնական արմատականության կամ մաֆիայի կողմից քաղաքական եւ ֆինանսական նպատակներով կատարված գործողությունների զոհ են գնացել 103 լրագրողներ: Սարսափելի մի թիվ, որի առիթով վերոհիշյալ պարբերականի տնօրեն Ռոբեր Մենարը «Արյունահեղության» խորագրով խմբագրականում գրում է. «Փակ դռների ետեւում տարվող այս պատերազմում մենք պարտավոր ենք կանգնել այն լրագրողների կողքին, որոնք մերժում են գլուխ ծռել զինված խլյակ խմբավորումների սպառնալիքների կամ էլ միջինները դասին հենված վարչակարգերի լռեցնելու օրենքների առաջ: Մենք պարտավոր ենք արձագանքել նրանց դիմադրությանը, մեր թերթերում նրանց մասին գրելով, որպեսզի նրանք կարողանան շարունակել իրենց դժվարին աշխատանքը»:

«Լրագրողը մի անձնավորություն է, որն ատոմային տեխնիկայից ավելի զգայուն չլինի՞ աշխատանքի համար է, թե՞ ոչ, իսկ երեկոյան աշխատանքից դուրս գալիս չգիտի՞ տուն կհասնի՞ է, թե՞ ոչ»: Այս տողերի հեղինակ, հայտնի լրագրող Սաիդ Մեկբելը 1994 թվի դեկտեմբերի 3-ի առավոտյան հասնում է խմբագրություն, բայց երեկոյան տուն չի վերադառնում: Կեսօրին մոտ նա տեղեկատուն սպանվում է գլխին արձակված երկու գնդակներից: «Լը Մաթեն» թերթի տնօրենը տարվա ընթացքում Ալժիրում սպանված 18-րդ լրագրողն էր: Ալժիրն ու Ռուանդան (որտեղ առնվազն 48 լրագրողներ են սպանվել պարզապես որովհետեւ թութսիներ են կամ քաղաքական ընդդիմախոսներ) միեւնույն իրականության երկու ամբողջական դրսեւորումներն են: Տարվա ընթացքում մահացած լրագրողների երեք չորրորդը սպանվել է հենց Աֆրիկայում: Իսկ մեկ չորրորդը՝ Եվրոպայում (Բոսնիա, եւ այլն), Ասիայում (Կամբոջա, Տաջիկստան եւ այլն) եւ Լատինական Ամերիկայում (Բրազիլիա, Կոլոմբիա եւ այլն):

Ապրիլի 6-ից (նախագահ Ջուվենալ Հաբյարիմանայի սպանության օրը) մինչեւ հունիսի կեսերը (երբ ժամանակավոր կառավարությունը փախչեց Գոմայից) ընկած ժամանակահատվածում նրանք հետեւողականորեն եւ փաստացիորեն ռադիոյով ներկայացրել են այսպես կոչված «փախստականների» անունները ու հասցեները, որից հետո ռադիոյի ունկնդիրներին զանված ոստիկաններին մնում էր պարզապես գործադրել հրահանգը: Առաջինները զոհվել են այդ ապարանքի լավագույն մասնագետները Անդրե Կամեյան («Ռուանդա Ռուշիա» թերթից), Կրեսինե Կաբամբիզին («Իմբոգա»), Վինսենս Ռուաբուկվիզին («Կանգուկա») եւ Սիլվեստր Նկուբիրին («Կինյամատեկա»), որոնք փախուստի ժամանակ անգամ չեն ունեցել: Նրանց սպանել են Կինգալիի իրենց տներում: Մարսելեն Կայիրանգան կարծում էր, թե ապահով է իր զավակի տանը Մուհիմայում, բայց ապրիլի 23-ին նրան հայտնաբերեցին եւ հասարակական գերեզմանում սպանեցին: Ապրիլի 24-ին ձերբակալեցին Էմանուել Դամինե Ռուկինդոյին: Մեկ վիճակում թեռնատար մեքենային կապած, շրջակայքում ցուցադրական «շեքը» կազմակերպվեց հետո, նրա մարմինը կտոր-կտոր արեցին: Եւ նմանօրինակ 48 սպանություններ... 48 սարսափի դեպքեր:

Էթնիկական եւ քաղաքական անհանդուրժողականությունն ու ծավալված պատերազմը հատկապես կրոնական բնույթի, տարածում են ցեղ միեւնույն մայրցամաքի 7 այլ երկրներում եւս: Առաջին հերթին Ալժիրում, որտեղ համաձայն անցյալ տարվա 1993-ի հետ, արմատական ծայրահեղականների կողմից սպանվածների թանաքը կրկնակի ավելացել է: Եգիպտոսում մահմեդական արմատականների կողմից, որոնց դեմ պայքարում էր, սպանվեց լրագրող Անվեր Իբրահիմ էլ Բարադին «Ալ Աքբար» հայտնի թերթից: Իսկ ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի աշխատողներին ուղեկցող Իբրահիմ Լաբին ընդ զոհ գնաց ավտոշարասյան վրա կատարված հարձակման: Հարավային Աֆրիկայում երկու ֆոտոլրագրողներ Աբդուլ Շարիֆն ու Կեն Ոստերբրոկը մահացան տեղական կատաղի կռիվների լուսանկարելու պահին: Մեկ ուրիշ լրագրող Ալեքսիս Բանգիսոյազան, որն աշխատում էր Բուրունդիի ազգային ռադիոհեռուստատեսությունում, սառնասրտորեն սպանվեց Հյուսիսային Բույամբուրայի Հուտու բնակչության բանակայինների կողմից ... պատված տների խուզարկման ... ժամանակ: Մոզա-

չինչ չէր տեսել:

Նաեւ Եվրոպայում

Պատերազմն ու քաղաքական բռնամանքը Եվրոպայում խլել են 14 լրագրողների կյանքը: Նրանցից յոթը Բոսնիայում են սպանվել: Երեքը ականի պայթյունի հետեւանքով, երեքը ռմբակոծության ժամանակ, իսկ մենկը կործանված քաղաքի ավերակների տակ: Բոլորն էլ զոհ գնացին «պատահականության»:

Քաղաքացիական պատերազմի բռնության մեջ, հինգ տաջիկ լրագրողներ մեկը մյուսի ետեւից սպանվեցին: Ռուսաստանում «Մոսկովսկի կոմսոմոլեցի» թղթակից Դմիտրի Խոլոդովն սպանվեց պայթուցիկ ծրարի միջոցով: 1994-ի վերջին օրերին անկախ ֆոտոթղթակից Սինտիա Էլբաումն սպանվեց ռուսական օդուժի կողմից Գրոզնիի (Չեչնիա) ռմբակոծության ժամանակ:

Պրոֆեսիոնալ մարդասպաններ

Ասիայում 8 լրագրողներ սպանվել են քաղաքական կամ կրոնական «վենդետայի» օրենքով: Կամբոջայի երեք լրագրողներ սպանվեցին, որովհետեւ կոռուպցիայի մեջ մեղադրում էին առաջատար քաղաքական եւ ռազմական գործիչներին: Հնդկաստանում «Ջայինե» թերթի տնօրենը եւ «Դեկըր Քատմիր» թերթի աշխատակիցը անհայտ մարդասպանների կողմից սպանվեցին: Պակիստանում հրատարակվող շաբաթաթերթի տնօրեն Մուհամեդ Սալահուդինը գլխին արձակված գնդակից սպանվեց, որովհետեւ «բարձրաձայն» դատապարտում էր քաղաքական եւ կրոնական անհանդուրժողականությունը: Նույնը տեղի ունեցավ Լիբիա Մախսուդի հետ, որը մահացավ Ֆիլիպիններում ռումբի պայթյունի հետեւանքով, եւ BBC-ի Աֆղանստանի թղթակից Միրվայս Ջալիլի հետ, որին փախցրին եւ սպանեցին:

Լատինական Ամերիկայում պատկերը համարյա նույնն է: Ընդամենը հետաքննությունները դեռ կարող են լույս սփռել Կոլումբիայում 9, իսկ Գվատեմալայում եւ Ջամայկայում 7 լրագրողների սպանության գործերի վրա: Մյուս կողմից «Զոռնալ դու էստադո» թերթի թղթակից Խոսե Ալբերտո Ժեներոս Սոտոյի սպանության հանգամանքները արդեն բացահայտված են: Լրագրողը պարզապես ճակատագրական սխալ էր թույլ տվել եւ «հարձակվել» տեղական քաղաքական գործիչների վրա: Պաղեստինցի արմատականներից Հանի Աբեդի («էլ Իսթիքլալ» թերթից) սպա-

ցուցակը, որն առանց այն էլ երկար է եւ չի ներառում այն 4 տեխնիկական աշխատողների ու 1 լրագրողական ճամբի անունները, որոնք նույնպես սպանվել են, դժբախտաբար ավարտուն չի կարելի համարել: Դրա վրա երեւի պետք է ավելացնել նաեւ այն 33 անունները, որոնց գործերն այժմ հետաքննվում են: Բայց առանց դրանց էլ 1994 թվականը պատմության մեջ կմտնի որպես սեւ տարի լրագրողների համար:

Լրացուցիչ տեղեկություններ

Ալբանիա: Նոյեմբերի 14-ին Բանկի զինվորական հրամանատարությունը որոշում կայացրեց ստիպողաբար ANS անկախ հեռուստատեսային ալիքի գործունեությունը: ANS-ի նախագահ Սեյֆուլլա Մուստաֆաեւը երկու ժամանակ ծեծի է ենթարկվել հեռուստաընկերության տնօրենի թիկնապահների կողմից:

Բոլիվիա: Հոկտեմբերի 29-ին փոստատան աշխատակիցները կանխեցին ռումբ պարունակող ծրարի հասցեատեր լրագրող Կառլոս Մեսայի, որն աշխատում է 7-րդ ալիքի խմբագրությունում: Ենթադրվում է, որ մահափորձը կապված է Բոլիվիայի նախկին բռնապետ Լուիս Գարսիա Մեզայի հետ, որին 30 տարվա բանտարկության են դատապարտել իր երկրում:

Բրազիլիա: Նոյեմբերի 22-ին Պեդրո Խոսե Մաստոյին մեղադրվեց են ճանաչել 1984 թվին լրագրող Մարիո Յուզեֆնոյի սպանության գործում, նրան դատապարտելով 18 տարվա բանտարկության: Պեդրինոն բաղմակիցը է դատավճիռը: Մարիո Յուզե-

ֆեի 16-ին Տանգոտ ընդհատակյա հանգրվանի նախկին աշխատակից Լյու Ջինգկենգը Պեկինի դատարանի կողմից դատապարտվեց 15 տարվա բանտարկության, «հակահեղափոխական պրոպագանդա ծավալելու համար»:

Կոնգո: Դեկտեմբերի 18-ին Բրազավիլում Ֆրանսիայի գործակալության թղթակից Ժոզեֆ Գոմալան Կոնգոյի հետախուզության վարչության երկու աշխատակիցների կողմից մահվան սպառնալիքներ է ստացել: Նրան չեն համաձայնել ժամանակին «Խաղաղության եւ ժողովրդական զարգացման Աֆրիկյան» ֆորումին:

Խորվաթիա: Դեկտեմբերի 6-ին աշխատանքից ազատվել է խորվաթական դեմոկրատական միության կողմից հրատարակվող եւ իշխանությունների մոտիկ կանգնած «Վյեսնիկ» օրաթերթի գլխավոր խմբագիր Կրեշիմիր Ֆիժուլիցը: Իր գործունեության 15 ամիսների ընթացքում նա տարբեր առիթներով ենթարկվել էր նախագահ Թուջմանին:

Վրաստան: Հոկտեմբերի 27-ին անհայտ անձնավորության կողմից սպանվեց Զուրաբ Գոծելիշվիլի անունով մի լրագրող, որն աշխատում էր պետական լրատվական գործակալությունում: Դրանից առաջ մայիսի 23-ին նույնպես անհայտ ոճրագործի կողմից սպանվեց Վրաստանի հեռուստատեսության երկրորդ ալիքի աշխատողներից Գեորգի Խոշտարիան:

Մադագասկար: Մադագասկարական ցեղերից մեկին պատկանող խորհրդարանի անդամի վերաբերյալ սկանդալային հոդված տպագրելուց հետո, արտաքին լեզվով լույս տես-

ցուցարարների միջեւ ծագած փոխհրաձգության ընթացքում վիրավորվել եւ հիվանդանոց են փոխադրվել Ռոյթերի ֆոտոթղթակիցներ Շամսեդդին Ռիդեն, Ահմեդ Ջաղալյան եւ AP-ի ֆոտոթղթակից Ադել Հաննան:

Ցուցարարների դահանջով դեկտեմբերի 3-ին Պաղեստինի ոստիկանությունը վերացրեց Գազայի շրջանում հինգ թերթերի տարածման վրա դրված արգելքը: Արգելքի պատճառը, ըստ ոստիկանության պետի, «վառ եղանակն էր, որը կարող էր շարունակվել 8-9 ամիս»:

Դոմինիկյան Հանրապետություն: 1994 թվի մայիսի 27-ից անհայտ կորել է լրագրող եւ քաղաքական գործիչ Նարցիզո Կոնգալեսը: Նրան վերջին անգամ տեսել են այդ օրը ոստիկանատան գլխավոր շտաբում:

Սիերա Լեոն: Նոյեմբերի 24-ից մեկ ամսով ամբողջական գրաքննություն է մտցվել երկրում զինվորական գործողությունների վերաբերյալ բոլոր տեսակի տեղեկությունների վրա:

Տաջիկստան: Անհայտ մարդասպանի կողմից նոյեմբերի 18-ին սպանվել է ուզբեկերեն լեզվով հրատարակվող «Խալկով» թերթի գլխավոր խմբագիր Խամիդով Խալխմովը, որը երկրում նաեւ ճանաչված հասարակական գործիչ է եղել:

Ռուսաստան: «Դեյլի լոյդի» ամսաթերթի ֆոտոթղթակիցների բաժնի պետ Յուրի Կուրդյուկին մահացած են գտել նոյեմբերի 9-ին իր փարած ավտոմեքենայի մեջ: Ոճրի քաղաքական բնույթը չի բացառվում:

Սանկտ Պետերբուրգ: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի լրատվական գործակալությունում աշխատող տնտեսագետ Լեւ Ֆրոլովին նոյեմբերի 15-ին գտել են ուժեղ ծեծից ամբողջովին կապտած վիճակում: Նույն գիշերը ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի մեկ ուրիշ թղթակից եւս հարձակման է ենթարկվել, հաղորդում է Ռոյթեր գործակալությունը:

Թուրքիա: «Օզգյուր Ուլկե» քրդամետ օրաթերթի գլխավոր խմբագրությունն Ստամբուլում, եւ երկու մասնաճյուղեր (Ստամբուլում եւ Անկարայում) ռումբի պայթյունի հետեւանքով ավերվեցին դեկտեմբերի 3-ին: Հականակ դրան, թերթը լույս տեսավ հաջորդ օրը, բայց բոլոր օրինակները առգրավվեցին թուրքական իշխանությունների կողմից:

Նոյեմբերի 1-ին «Ակ Ջահտ» ֆրանսերեն թերթի գլխավոր խմբագիր Մուստաֆա Աշիկը դատապարտվեց 2 տարվա բանտարկության եւ 200 միլիոն թուրքական լիրայի տուգանքի «անջատողական պրոպագանդա» վարելու մեղադրանքով: ■

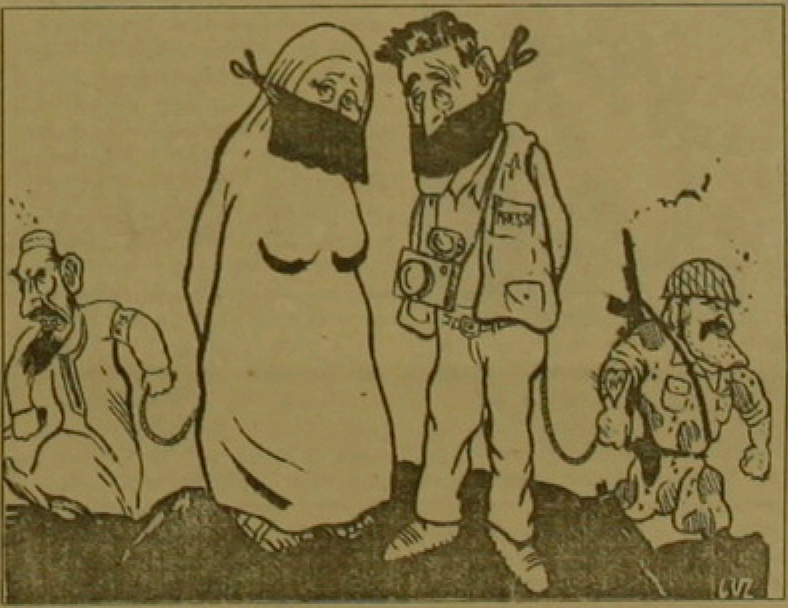

ԱԶԳ

Աշխարհ

Եվս մեկ հանդիպում Ջորջ Փեհլիվանյանի հետ

Արտասահմանյան փայլուն ֆիլհարմոնիկ դահլիճի ունկնդիրների առջեւ ներկայացավ դիրիժոր Ջորջ Փեհլիվանյանը: Առաջին անգամ նա Հայաստան էր եկել 1992-ին մեզ համար ծանր ժամանակահատվածում, մթի ու խավարի օրերին, որոնք նրա համար անմոռանալի հակադրություն էին կազմում Արեւմուտքի կյանքի հետ: Բայց արդեն այն ժամանակ Լորիս Ճգնավորյանի ջանքերով եւ Մելիքյանների փրկարար հիմնադրամի աջակցությամբ ֆիլհարմոնիայում օազիս էր ստեղծվել: Լույսի ու ներշնչանքի, երաժշտության եւ ստեղծագործության օազիս: Այդ մթնոլորտն ապշեցրեց Փեհլիվանյանին: Նա զգաց [illegible] ձգողությունը: «Ես երբեք [illegible] այսքան շատ հայեր չէի տեսել, վերհիշում է նա: Այստեղ հայտնաբերեցի հիանալի մի նվագախումբ՝ որն աչքի է ընկնում կարգապահությամբ, ազգային ուժեղ խառնվածքով, պրոֆեսիոնալիզմով: Խնդիրները շատ են, դա շատ կարեւոր է...»:

Այսօր Փեհլիվանյանի հյուրախաղերը տարածության մեջ ուրվագծվում են փայլատակող կայծակի նման: Մերթ այստեղ, մերթ այնտեղ... Հսկայական թվով համերգներ Եվրոպայում, Ամերիկայում, գումարած իր համար նոր տարածաշրջան՝ Ռուսաստան, Պետերբուրգ եւ Մոսկվա, որտեղ Ջորջն արդեն յուրային է:

Արդեն երեք տարի նա հանդես է գալիս Ռուսաստանում: Առաջին անգամ 1993-ին Մարիինյան թատրոնի գլխավոր գեղարվեստական ղեկավար Վալերի Գերգիեւի հրավերով նա մասնակցեց «Սպիտակ գիշերներին», կատարելով Ստրավինսկու ստեղծագործություններից: Հենց այն ժամանակ Գերգիեւը նրան մասնակից դարձրեց Վերդիի «Տրավիատա» օպերայի բեմադրությանը: Մարիինյան թատրոնի արիստոկրատական մթնոլորտը նրան մեկընդմիշտ գերեց, եւ այստեղ նա անցկացրեց ստեղծագործական աշխատանքի մի արգասավոր տարի: Թատրոնի հետ մեկնեց Ճապոնիա, կատարելով գլխավոր դիրիժորի օգնականի պարտականությունը: Թատրոնն այն ժամանակ ներկայացրեց Մուսորգսկու «Բորիս Գոդունով», Չայկովսկու «Պիկովայա դամա», Պրոկոֆեւի «Հրե հրեշտակ» օպերային գործերը:

... Իսկ կյանքն սկսվել էր Բեյրութում, որտեղ 70-ականների սկզբներին փոքրիկ Ջորջը սովորում էր ջութակ նվագել: Նրա ջութակահար հայրը եւ երգչուհի մայրը՝ հայտնի կոմպոզիտորական տոհմից Արփինե Փեհլիվանյանը, տղայի մեջ արդեն տեսնում էին ապագա երաժշտին: Երբ Լիբանանում պատերազմ սկսվեց, ընտանիքը տեղափոխվեց Անգլիա, եւ այստեղ Ջորջը [illegible] հիանալի մասնագիտական կրթություն ստացավ: Նա շարունակեց ուսումը Հարավային Կալիֆորնիայի համալսարանի ջութակի դասարանում եւ փորձեր արեց երգչախմբի ղեկավարման բնագավառում: Փոքր-ինչ ավելի ուշ նա մոր [illegible] մեկնեց կատարելագործվելու Իտալիայի Սիենա քաղաքի ակադեմիայում եւ շուտով մասնակցեց դիրիժորական մրցույթի, որտեղ նվաճեց 1-ին մրցանակ: Պարգեւը... ուսման շարունակումն էր, բայց արդեն դիրիժորության նշանավոր վարպետ Լորին Մազելի մոտ, որին Ջորջը համարում է իր գլխավոր ուսուցիչը: Նա Ջորջին ասել էր. «Դու ապագա ունես»:

Անցավ աշխատանքով եւ ուսմամբ անչափ հագեցած մի քանի տարի: Իր ճանապարհին Ջորջը հանդիպեց բազմաթիվ հիանալի դիրիժորների: 1991-ին նա Ֆրանսիայի Բեզանսոն քաղաքում մասնակցեց դիրիժորների միջազգային մրցույթի եւ ստացավ 1-ին մրցանակ: Դա նրան հնարավորություն տվեց դուրս գալ դիրիժորական գործունեության նոր ուղեծիր: Նոր պայմանագրեր, համերգներ, հյուրախաղեր... Եվ կարելի է ասել, որ մենք նրա հետ ծանոթացել ենք դիրիժորական արվեստի գագաթներ բարձրանալու իր ճանապարհին:

Հրաշալի է այն, որ նա պաս երեւայթին կարողանում է անդադար սովորել: Կատարելագործման ոգին առկա է նրա ստեղծագործական խառնվածքում: Նա պատմում է այն մասին, թե այսօր իր համար որքան արժեքավոր են հանդիպումները դիրիժորական արվեստի մեծ վարպետ, մեծ մանկավարժ Իլյա Մուսինի, որը Թեմիրկանովի, Գերգիեւի եւ ուրիշ հայտնի դիրիժորների ուսուցիչն է: Մուսինն այժմ 91 տարեկան է, իսկ Ջորջը նրա ուսյալ զրուցակիցն է:

Ապրիլի 30-ին տեղի ունեցած համերգում հնչեցին Դեբյուսիի «Ծովը» երեք սիմֆոնիկ էսքիզներ, Մոցարտի «Մոտետը» Արաքս Դավթյանի մասնակցությամբ, Բարտոկի «Հմայված մանդարին» բալետային սյուիտը, սրտիս Ստրավինսկու «Հրե թռչուն» բալետից: Դա լավ ընտրված ծրագիր էր, որն ընդգծում էր ոճերի, դարաշրջանների երաժշտությունը: Դեբյուսիի էսքիզներն առանց նախերգանքի դարձան բեմի վրա հիանալի երգչուհու հայտնվելու համար: Արաքս Դավթյանի բեմ դուրս գալը միշտ էլ նշանակալի տպավորություն է թողնում: Այո, նա աստղ է, եւ նրա հայտնվելու փայլը համերգը վերածում է իրադարձության:

Արաքս Դավթյանի երգեցողությունից հետո նվագախումբն ավելի նոր բարձունքի հասավ: Դիրիժորը ներշնչանքով կերտում էր Բարտոկի «Մանդարինի» տարօրինակ աշխարհը, որը էմոցիոնալ, մռայլ խորհրդավորությամբ տոգորված ստեղծագործություն է, եւ Ստրավինսկու «Հրե թռչնի» փայլատակող հեքիաթային աշխարհը:

Արժանավոր գործընկերներ Արաքս Դավթյանը եւ Ջորջ Փեհլիվանյանը հանդես հանդիպում են ոչ միայն բեմի վրա: Մոսկվայում անցյալ տարի կոնսերվատորիայի Մեծ դահլիճի բեմում Ջորջ Փեհլիվանյանի ղեկավարությամբ եւ Արաքս Դավթյանի մասնակցությամբ հնչեցին Մոցարտի «Ռեքվիեմը» եւ Բեթհովենի 9-րդ սիմֆոնիան:

Աստղային ուղիները այսօր նրանց տանում են հեռավոր երկրներ, բայց դիրիժորի եւ երգչուհու համատեղ ստեղծագործությունն պաս երեւայթին կշարունակվի: Հույս ունենալով Ջորջ Փեհլիվանյանի եւ Արաքս Դավթյանի հետ նաեւ առանձին հանդիպումների, ունկնդիրները անկասկած, կտեսնեն բեմի վրա նրանց համատեղ կրկին:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՌՈՒԽԿՅԱՆ

ԿԻՆՈՓԱՌԱՏՈՆ

Ժաննա Մորոն՝ Կաննի ժյուրիի նախագահ

Մեր հանդիսատեսին լավ ծանոթ Մարկ Ալեգրեի «Ժյուլիեն» (1953 թ.), Ջոն Ֆրանկենհեյմերի «Գնացքը» (1964 թ.) եւ Ֆիլիպ դը Բրոկայի «Թանկագին Լուիզա» (1972 թ.) ֆիլմերի հանրահայտ ֆրանսիացի դերասանուհի Ժաննա Մորոն գլխավորելու է մայիսի 17-28-ը Կաննում կայանալիք այս տարվա 48-րդ կինոփառատոնի ժյուրիի կազմը, հաղորդում է «Լաբել Ֆրանս» եռամսյակային պարբերականի մարտյան համարը:

67 տարեկան տաղանդավոր դերասանուհին իր կարիերան սկսել է նախ՝ Կոմեդի ֆրանսեզի եւ ապա՝ Փարիզի ազգային ժողովրդական թատրոնի բեմից: Որոշ ժամանակ աշխատել է նաեւ ֆրանսիական հեռուստատեսությունում, որից հետո, 1948 թվից մուտք է գործել կինոաշխարհ, որտեղ ստեղծել է լուրջ եւ ծիծաղաշարժ դերերի, ինչպես նաեւ նուրբ, հակադիր եւ ցավոտ բնավորությունների մի ամբողջ շարք: «Իմ դերասանական զբաղմունքում իմ կարիերայի տեւականությունից չեմ նայում: Ճիշտ է, սիրում եմ հաջողությունը, բայց հաջողության պակասն ինձ նյարդային խանգարման չի հասցնում: Երբեք չեմ զլացել հանդիսատեսին տալ ամենալավագույնը», խոստովանել է նա տարիներ առաջ: Եվ իրոք, բազմաժանր ռեժիսորների կողմից նկարահանված ամենատարբեր դերերում Մորոն կարողացել է իր թեթեւ եւ առինքնող դերակատարումներով հաճելի պահեր պարգեւել հանդիսատեսին: Չի վախեցել նույնիսկ Բրիջիտ Բարդոյի կողքին հանդես գալու եւ ստվերում մնալու մարտահրավերից: Հիշատակման արժանի են նրա դերերը Լուի Մալլի «Վերելակ դեպի կառափնարան» (1957 թ.), «Վիվա Մարիա» (1964 թ.), Միքելանջելո Անտոնիոնիի «Գիշերը» (1961 թ.), Օրսոն Ուելսի «Դատավարությունը» (1962 թ.), Լուիս Բյունյուելի «Աղախնի օրագիրը» (1964 թ.), Ռենե Կլեմանի «Նապաստակի վազքը դաշտի միջով» (1972 թ.), Ջոզեֆ Լոզիի «Պարոն Կլեյն» (1976 թ.), Էլիա Կազանի «Վերջին մագնատը» (1976 թ.), Անրի Վերնոյի «Հազար միլիարդ դոլլար» (1982 թ.) ֆիլմերում:

1975 թվից Ժաննա Մորոն հանդես է եկել նաեւ որպես սցենարիստ, ռեժիսոր եւ նկարահանել «Լույս» կինոնկարը, որը պատմում է չորս կինոդերասանուհիների կյանքի մասին: Դրան հաջորդել է «Պատանուհին» կինոժապավենը, որն էկրան է բարձրացել 1978-ին եւ արժանացել ինչպես հանդիսատեսների, այնպես էլ կինոքննադատների դրական գնահատականին:

Մորոն չափազանց նվիրված է նաեւ երգին ու գրականությանը: Իր հարուստ արվեստի գաղտնիքները բացահայտող նրա հեղինակած գիրքը վերջերս է ընդունվել ֆրանսուհիների կողմից: Շուտով ֆրանսիացիները առիթ կունենան նրան տեսնելու Ջեյմս Այվորիի «Սեփականատիրուհին» նոր ֆիլմում:

Հ. Օ.

ԵՐԵՎԱՆ

«Հայաստանի ճանապարհները» ուղի դեպի Եվրոպա

Փառատոնը միջազգային ընդգրկում կունենա

«Այս տարվա հունիսից մինչեւ 1996-ի ապրիլ մայիս ամիսը հայ արվեստի (երաժշտություն, նկարչություն, լուսանկարչություն, թատրոն) «Հայաստանի ճանապարհները» լայնընդգրկուն փառատոն է կայանալու Ֆրանսիայի տարբեր քաղաքներում, հարակից եվրոպական երկրներում», այս հաղորդմամբ հանդես եկավ ՀՀ մշակույթի նախարար Հակոբ Մովսեսը՝ երեկ նախարարությունում հրավիրված մամլո ասուլիսում: Փառատոնի հսկայածավալ ծրագիրն իրագործում է ֆրանսիացի իմպրեսարիո պրն. Ֆինդլինգը: Այն հովանավորվում է հիմնականում Ֆրանսիայի մշակույթի նախարարության, «որոշ այլ աղբյուրների», ինչպես նաեւ Հայաստանի մշակույթի նախարարության կողմից: Նախարարի ասելով, բավական պատկառելի միջոցներ են նախատեսված այս փառատոնը պատշաճ կազմակերպելու համար: Ավելի քան 200 միջոցառում ընդգրկող փառատոնին կմասնակցեն Հայաստանի ֆիլհարմոնիկը (ղեկ.՝ Լ. Ճգնավորյան), Երեւանի Կամերային նվագախումբը (ղեկ՝ Է. Խաչատրյան), Հայաստանի ակադեմիական երգչախումբը (ղեկ՝ Հ. Չեքիջյան), Արամ Խաչատրյան քառյակը, Ռուսաստանի պետական ակադեմիական կամերային նվագախումբը (ղեկ՝ Կոնստանտին Օրբելյան), Հայաստանի պետական կամերային նվագախումբը (ղեկ՝ Ռուբեն Ահարոնյան): Դեկտեմբերի 9-ին Շանզ Էլիզեում կայանալիք համերգը կվարի Միշել Լեգրանը: Ծրագիրն ընդգրկում է կազմակերպել մոտ 20 ցուցահանդես: Կներկայացվեն Սարյանի, Մինասի, Ռուբեն Աբովյանի, Արարատ Սարգսյանի, Սարգիս Ամիրբաշյանի, Հակոբ Հակոբյանի, Գայանե Խաչատրյանի, Գառզուի, Ժանսեմի, հայ աբստրակտ նկարիչների ստեղծագործությունները, Փարաջանովի կոլաժները: Լուսանկարչությունը կներկայացնեն Գագիկ Հարությունյանը, Զավեն Խաչիկյանը: Շրջիկ ցուցահանդեսներ կլինեն հայ ճարտարապետության վերաբերյալ, կցուցադրվեն նաեւ Երեւանի պատկերասրահում պահվող 19-րդ դարի ռուս նշանավոր նկարիչների կտավները: Մինչեւ հունիս կտպագրվի 600 էջանոց արդեն պատրաստ պատկերագիրքը (կատալոգ): Պարոն Ֆինդլինգի ասելով, հնարավոր է, որ այլ ձեռնարկներ էլ լինեն՝ գիրք Փարաջանովի մասին, ձայնասկավառակի թողարկում, գիտաժողովներ: Ինչպես տեղեկացրին հայ արվեստի՝ առաջին համաեվրոպական այս ներկայացման (չնայած խիստ տարակուսելի է, որ թվարկած անուններն անհայտ են եվրոպայում, եւ սա մի տեսակ հայտնագործության է նմանվելու) անբաժան մաս կկազմի հայ կինոյի հետահայաց ցուցադրումը (անուններ չնշվեցին): Կմասնակցեն նաեւ Նորա Արմանին եւ Ժիրայր Փափազյանը: Պրն. Մովսեսի ասելով, բանակցություններ են վարվում հանրապետության Նախագահի հետ, որ փառատոնը պետական հովանավորությունից զուրկ չմնա: Քանի որ ծրագիրն ընդգրկում է նաեւ եվրոպական մեծաքանակ երկրներ (Բելգիա, Շվեյցարիա, Պորտուգալիա, Իտալիա, Հոլանդիա) ծրագրով հետաքրքրվում է նաեւ Եվրամիության կենտրոն Բրյուսելը: Համանման մի փառատոնով ժամանակին ներկայացվել է նաեւ Լատվիան (ընդգրկել է միայն երաժշտության մարզը): Պարոն Ֆինդլինգը տեղեկացրեց, թե ինքը մի տարի է, ինչ ուսումնասիրում է հայ արվեստը եւ այն օտարին ներկայացնելը կարեւորեց հետեւյալ կերպ. «Եվրոպացու՝ Հայաստանի մասին գիտելիքը երկրաշարժ, Ազնավուր, ցեղասպանություն «կաղապարներից» հեռու չի գնում, իսկ այսպիսի փառատոնով ինքը կկարողանա հզոր մշակույթ ունեցող ազգի մասին ավելի համապարփակ կարծիք ստեղծել: Նա նշեց, որ բավականաչափ թանկարժեք այս ծրագիրը (մոտ մեկ միլիոն դոլլար) մեծ ռիսկ է պահանջում. «սփյուռքահայերն անմասն չեն մնա իրենց ներդրումն անել, չնայած վատագույն դեպքում պատրաստ եմ իմ գրպանից վճարել»: Առայժմ հայտնի են փառատոնին մեկնող 250-300 մասնակիցներ (եթե օպերային թատրոնն էլ մասնակցի, կդառնան 500), որոնք «նորմալ» հոնորար կստանան: Համերգներն ու ցուցադրություններն անցկացվելու են նշանավոր սրահներում: Պարոն Ֆինդլինգը չանտեսեց նաեւ ռեկլամի կարեւորությունը. փառատոնին «կնախապատրաստեն» 40-50 հազար ազդագրերը, փառատոնի մասին 100 հազար օրինակ գրքույկները, ինչպես նաեւ պայմանավորվածության համաձայն, Ֆրանսիայի լրատվական գործակալություններից մեկը պարբերաբար կլուսաբանի փառատոնի ընթացքը: Հայաստանի լրագրողների մասնակցությունն առայժմ ծրագրի նյութ չի դարձել, ինչպես միշտ, փառատոնի ընթացքի մասին մի[illegible] բավարարվենք դրսի հայացքը թարգմանաբար զետեղելով:

Ան. Հ.

ՄՐՑՈՒՅԹ-ՓԱՌԱՏՈՆ

Բրաբիոնը վերականգնեց ժողովուրդների բարեկամության ավանդույթը

Օպերայի եւ բալետի ազգային թատրոնի մեծ դահլիճում մայիսի 1-ին կայացած «Բրաբիոնը խաղաղության ծաղիկ» մրցույթ-փառատոնը խաղաղության ու ժողովուրդների բարեկամությունը վերականգնելու ողջունելի նախաձեռնություն էր, որին էլ ձգտել էին հասնել նրա կազմակերպիչները՝ «Բրաբիոն ֆլորա սերվիս» ֆիրմայի տնօրինությունը: Այն կարելի էր որակել նաեւ դիվանագիտական հանդիպումներից դուրս երկխոսություն ծավալելու մի յուրօրինակ փորձ, որին հաջողվեց հասնել հաշտեցման միջոց ընտրված ծաղկի համամարդկային լեզվի շնորհիվ: Երկխոսությունը այս անգամ արվեստի ու գիտության աբխազ, չեչեն, վրացի, հայ, ռուս, թուրք, ադրբեջանցի, լեզգի, ասոր, քուրդ, արաբ ազգությունների ներկայացուցիչների միջեւ ավելի դյուրին ու ըմբռնելի էր:

Հեռուստատեսության հայտնի հաղորդավար Վլադիմիր Բերեզինի կողմից ժյուրիի կազմում ընդգրկված յուրաքանչյուր ազգության ներկայացուցչին ներկայացնելը հանդիսատեսը դիմավորում էր բուռն ծափահարություններով: Սոֆիկո Ճիաուրելի, Մախմուդ Էսամբաեւ, Կոտե Մախարաձե, Վլադիսլավ Սաղաթելյան, Խաչիկ Բալուն եւ ուրիշներ: Խորհրդավոր էր «Բրաբիոնի» հայտարարած ծաղկի ձեւավորման մրցույթը, որին մասնակցող ձեւավորողների հետ մասնակցում էին նաեւ յոթ ազգությունների ներկայացուցիչներ: Ձեւավորման հիմքում ազգային խորհրդանիշերն էին հայկական կարասը, որից դուրս ճախրեց խաղաղության աղավնին, չեչենական սուրը, եկեղեցին եւ այլն:

Հանդիսատեսը ծափահարությամբ ողջունեց ռուս դերասան Ստանիսլավ Սադալսկու խորհրդանշական ձեւավորումները, որի իմաստն էր վերջ տալ ամեն տեսակի պատերազմ հրահրողներին (տվյալ դեպքում խոսքն ուղղելով Ելցինին ու Դուդաեւին, որոնց խնդրեց փոխանցել իր պատրաստած հուշանվերը): Թուրք ներկայացուցիչը «Արարատը գեղեցիկ է նաեւ այս կողմից» հայտարարությամբ հանդես եկավ, որին ընդմիջեց Սադալսկին «Լենինը հիմար էր, որ այդ լեռը տվեց թուրքերին» արտահայտությամբ: Իսկ Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան Անդրեյ Ուրնովը հարկադրված էր հրապարակավ ներողություն խնդրել իր ազգի ներկայացուցչի պահվածքի համար:

Այսուհանդերձ Բրաբիոնի միջազգային ողջունելի խաղաղության տոնը, որին նրանք պատրաստվել էին շուրջ ամիս շարունակ, վերածվեց վաղուց հուշ դարձած խաղաղության ու բարեկամության խնջույքի:

Ս. Պ.

digitised by A.R.A.R.@

Ազգ
Մարզական

ԲՌՆՑՔԱՄԱՐՏ

Եվրոպայի առաջնությանը՝ մարտական կազմով

Մայիսի 6-14-ը Բեռլինում տեղի է ունենալու սիրողական բռնցքամարտի աշխարհի 8-րդ առաջնությունը։ Վաղը Հայաստանի հավաքականն իր մարտական կազմով մեկնելու է Բեռլին։ Բանն այն է, որ Հայաստանի ընտրանին նախապատրաստվելով աշխարհի հերթական առաջնությանը, իր վերջին 14-օրյա ուսումնամարզական հավաքը

Բելառուսի հավաքականի հետ անցկացրել է Բոբրույսկ քաղաքում։ Հայաստանի հավաքականում ընդգրկված է 9 բռնցքամարտիկ՝ աշխարհի չեմպիոն ու գավաթակիր Նշան Մունչյանի գլխավորությամբ։ Թիմի կազմում է նաեւ Եվրոպայի նախկին չեմպիոն Մեխակ Ղազարյանը։

Ահա աշխարհի առաջնության հայտարարված Հայաստանի հավաքականի ամբողջական կազմը.

48 կգ Նշան Մունչյան (Երեւան)
51 կգ Լեռնիկ Պապյան (Վանաձոր)
54 կգ Արթուր Միքայելյան (Վանաձոր)
57 կգ Արա Ներսիսյան (Երեւան)
60 կգ Մեխակ Ղազարյան (Գյումրի)
63.5 կգ Արմեն Գեւորգյան (Գյումրի)
67 կգ Սերգեյ Յակոբյան (Երեւան)
71 կգ Վահե Քոչարյան (Վանաձոր)
75 կգ Մխիթար Վանեսյան (Երեւան)

Հայաստանի հավաքականի մարզիչներն են նախկին ԽՍՀՄ վաստակավոր մարզիչներ Ռաֆայել Մեհրաբյանն ու Արմեն Անտոնյանը։ Պատվիրակության ղեկավարն է ՀՀ բռնցքամարտի ֆեդերացիայի փոխնախագահ, ՀՀ ՆԳ փոխնախարար Հայկ Հարությունյանը։

Աշխարհի առաջնությունը սպասարկելու համար հրավիրվել են 24 մրցավարներ, որոնցից 7-ը Եվրոպայից են, այդ թվում ընդամենը 2-ը ԱՊՀ երկրներից։ Ուրախալի է, որ այդ երկուսից մեկը մեր հանրապետության ներկայացուցիչն է. ՀՀ բռնցքամարտի ֆեդերացիայի փոխնախագահ, ԱԻԲԱ-ի միջազգային կարգի մրցավար Դեոնիկ Գաբրիելյանը։

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ժորժ Վեան 40 միլիոնով «Միլանին»

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌՈՒՋՅԱՆ

Վալենս, Ֆրանսիա. Ֆուտբոլի պատմության մեջ սա առաջին դեպքն է, որ երկու խոշոր ընկերություններ Ֆրանսիայի Canal+ հեռուստաալիքը եւ Իտալիայի Fininvest-ը երկար բանակցություններ վարեցին մի ֆուտբոլիստի տեղափոխության հետ կապված մեծ պայմանագրի շուրջ։ Այս երկու մեծ ընկերությունները կարողացան 40 մլն ֆրանկի պայմանագիր կնքել Փարիզի «Սեն Ժերմեն» թիմի լիբերիացի հարձակվող Ժորժ Վեայի «Միլան» թիմում գալիք մրցաշրջանում հանդես գալու համար։ Ժորժ Վեան ուզում էր 3 տարվա պայմանագիր եւ ամսական 1.2 մլն ֆրանկ (240 հազար դոլլար) աշխատավարձ։ Բայց դա չստացվեց։ Իտալացիները Վեային համոզեցին, որ «Միլանում» ամեն տարի յուրաքանչյուր խաղացող, ամրագրված [illegible]ից դուրս, կարող է ստանալ մինչեւ 3 մլն ֆրանկ, եթե թիմը հաջող հանդես գա։

Տեղեկացնենք, որ «Մոնակո» թիմը պատրաստ էր 40 մլն ֆրանկի պայմանագիր կնքել Վեայի ծառայությունների համար։ Ի դեպ, Վեան երկու տարի առաջ խաղում էր «Մոնակոյում» եւ թիմն [illegible]։ Վեան լավ խաղալով իր արժեքը, հասկանալի է, «Մոնակոյի» առաջարկած 40 մլն ֆրանկից պակաս գումարի հետ չէր համաձայնի։ Կարելի է ենթադրել, որ «Միլա-

այն ժամանակ հաջող էր հանդես գալիս։ Ժորժ Վեայի արժեքը բերեց ավելի բարձրացավ «Պարի Սեն Ժերմենում», որը նախանցյալ Ֆրանսիայի չեմպիոնի կոչումը եւ տպավորիչ ելույթներ ունեցավ Չեմպիոնների լիգայի այս տարվա մրցաշարում, որի գլխավոր [illegible] [illegible] առաջնորդ [illegible] է։ Մեծ [illegible] ֆուտբոլիստների համար գումարներ չեն խնայում։ Նրանք լավ գիտեն, որ փոխհատուցումն անպայման կլինի։

նը» Վեային ձեռք բերելու համար 40 միլիոնից պակաս չէր կարող վճարել։ Բայց պայմանագրի բոլոր մանրամասները երեւան չեկան։ Ըստ մասնագետների, պայմանագրի շատ կետեր ուղեկցվելու են գաղտնի «գաղտնի» ձեւով, որի մեջ նրանք շատ ուժեղ են։

«Միլանը», որն առանց Ժորժ Վեայի էլ եվրոպական ուժեղագույն թիմերից մեկն է, նրա հետ ավելի կիշխի աշխարհամասի ֆուտբոլի վրա։

ԽՃԱՆԿԱՐ

10 հազար ֆրանկ՝ ամեն մի միավորի համար

«Եվրոպա-96»-ի ընտրական փուլի խմբային մրցաշարում ձեռք բերած ամեն մի միավորի համար Ֆրանսիայի յուրաքանչյուր խաղացող ստանում է 10 հազար ֆրանկ (2 հազար դոլլար)։

32 հազար՝ մեկ խաղին

1994-95 թթ. Գերմանիայի առաջնության 233 խաղերին այցելել են 7005 753 ֆուտբոլասերներ։ Դա նշանակում է, որ մեկ խաղին միջինը ներկա են գտնվել 32 068 հանդիսականներ, որը շատ բարձր ցուցանիշ է։

«Արսենալի» չինական ուղեւորությունը

Մոտ օրերս Անգլիայի «Արսենալ» հանրահայտ թիմը մրցաշրջանավարտից հետո մեկնելու է Չինաստան՝ մի քանի ընկերական խաղեր անցկացնելու տեղի թիմերի հետ։ Առաջին դեպքն է, որ անգլիական պրոֆեսիոնալ թիմերից մեկը պետք է հանդես գա Չինաստանում։

Բենհակերին հեռացրին

Հոլանդիայի հավաքականի եւ Մադրիդի «Ռեալի» նախկին մարզիչ Լեո Բենհակերին հեռացրին Մեքսիկայի «Ամերիկա» թիմից, որին անվանի մարզիչը գլխավորում էր վերջին ժամանակներս։

Ընդմիջումներ ֆուտբոլային խաղերում

Ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիան մտադիր է 1996-1997 թթ. մրցաշրջանից սկսած նոր օրենք կիրառել ֆուտբոլային խաղերի ժամանակ, այն է՝ 2 րոպեանոց ընդմիջումների իրավունք վերապահել մրցակից թիմերին։ Դա հնարավորություն կտա հեռուստաընկերություններին խաղի դադարների ժամանակ մեծ թվով գովազդներ եթեր տալ։ Շատերի կարծիքով, այդ ձեւամբ ֆուտբոլը վերջնականապես իսկական ճանաչում կստանա բիզնեսի երկրում՝ ԱՄՆ-ում։

Մրցավարը կստանա 5 հազար մարկ

Գերմանիայի Բունդեսլիգայի առաջնության խաղերն սպասարկող գլխավոր մրցավարներն ամեն մի հանդիպման համար մինչեւ հիմա ստանում էին 3 հազար մարկ։ Այսուհետ յուրաքանչյուր գլխավոր մրցավար 1 խաղի համար կստանա 5 հազար մարկ։ Եվ մրցավարները թող չհուսահատվեն ու իրենց ամենեւին վատ չզգան։

Ֆուտբոլն էլ՝ միջազգային լեզու

Բելգիայի Canal+ Belgique հեռուստաընկերությունը գնել էր Եվրոպայի առաջնության Իսպանիա-Բելգիա հանդիպման Բելգիայում ցուցադրելու իրավունքը։ Այդ խաղը տեղի ունեցավ Սեւիլիայում եւ ինչպես հայտնի է ավարտվեց ոչ-ոքի 1-1։ Բելգիայի հեռուստատեսային վերոհիշյալ ընկերությունը, որի հաղորդումները դիտելը վճարովի է, նախօրք խաղաքի դատարանից արգելման իրավունք էր ստացել, որպեսզի Բելգիայի հեռուստա[illegible]ները [illegible] [illegible] կամ արբանյակային ուրիշ կայանների [illegible]ովի չդիտեն Իսպանիա-Բելգիա խաղը։ Բայց իզուր։ Մի քանի հազար բելգիացիներ, որոնք Canal+ Belgique հեռուստաընկերության ծրագիրը չունեին, կաբելային կամ արբանյակային կապերով, իսպանական հեռուստակայաններով, այնուամենայնիվ, դիտեցին խաղը։ Ճիշտ է, այն մեկնաբանվում էր իսպաներեն, սակայն ֆուտբոլը միջազգային լեզու է։

ՇԱԽՄԱՏ

Ե՛ւ սանը, ե՛ւ մարզիչը լրացրին միջազգայինի նորման

Բուլղարիայում ավարտված շախմատի միջազգային մրցաշարում մեծ հաջողության հասան աշխարհի մինչեւ 12 տարեկան շախմատիստների անցյալ տարվա չեմպիոն, երեւանցի Լեւոն Արոնյանը եւ նրա մարզիչ Մելիքսեթ Խաչիյանը։

Փոքրիկ Լեւոնը 13 հնարավորից վաստակելով 8.5 միավոր, գրավեց երրորդ տեղը եւ կես միավորով գերազանցեց միջազգային վարպետի նորման։

Արոնյանը, որը կրում է ՖԻԴԵ-ի վարպետի կոչում, առաջին անգամ հաղթահարեց միջազգայինի բնագիծը։ Իսկ ահա Խաչիյանը, որը 8 միավորով գրավեց չորրորդ տեղը, արդեն երրորդ անգամ է լրացնում միջազգային վարպետի նորման։ Առաջին անգամ նա նման հաջողության հասավ անցած տարվա ամռանը, նույն Բուլղարիայում, երկրորդ անգամ Մելիքսեթն այդ ընկավ երկու ամիս առաջ՝ Քիշնեւում։ Իսկ այժմյան հաջողությունը նշանակում է, որ ՖԻԴԵ-ն մոտակա ամիսներին Խաչիյանին վերջնականապես կշնորհի բաղձալի կոչումը։

Բուլղարիայի մրցաշարում, որին մասնակցում էին Ռումինիայի, Ֆրանսիայի, Հայաստանի եւ Մոլդովայի ներկայացուցիչները, առաջին տեղը գրավեց ռումինացի միջազգային վարպետ Բելա Բադեան։

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Երախտիքի խոսք ֆրանսահայ բարեկամին

Վերջերս Փարիզի 13-րդ թաղամասի «Ժորժ Կարպանտիեր» դահլիճում տեղի ունեցավ սուսերամարտի

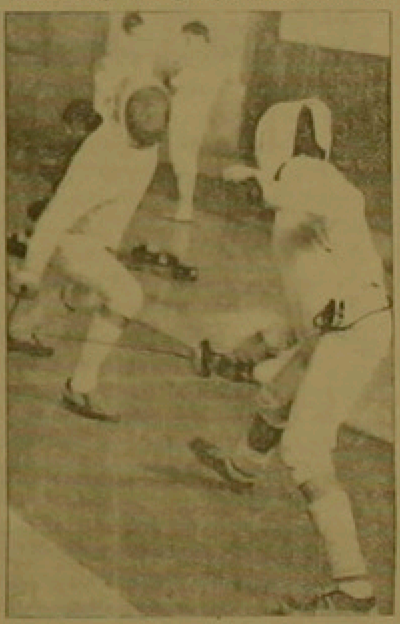

աշխարհի երիտասարդական առաջնությունը, որին առաջին անգամ առանձին թիմով մասնակցեց Հայաստանի հավաքականը։ Սուսերամարտն այն մարզաձեւերից է, որ Հայաստանի ներկայացուցիչները ժամանակին ԽՍՀՄ հավաքականների կազմում մեծ հաջողությունների են հասել միջազգային ամենախոշոր ստուգատեսներում։ Այսպես, 1957 թվականին Վալենտին Զեքենկովը եւ 1982 թ. Աշոտ Կարագյանը դարձել են աշխարհի չեմպիոններ։ Փարիզում Հայաստանի երիտասարդական հավաքականի արդյունքները համեստ էին։ Ցավոք, Հայաստանի հավաքականը չուներ ժամանակակից հանդերձանք ու զենք։ Ինչպես տեղեկացրեց ՀՀ սպորտվարչության սուսերամարտի գլխավոր մարզիչ եւ Հայաստանի պատվիրակության ղեկավար Ռուբեն Սահակյանը, մրցումների ընթացքում Հայաստանի հավաքականին օգնեց փարիզաբնակ Սերժ Ալթունյանը, որի ընկերությունը համակարգչային ծառայություններով, ֆաքսերով, պատճենահանումներով սպասարկում էր աշխարհի առաջնությունը։ Նա [illegible] գնեց Հայաստանի թիմի անդամների համար, որոնք բավականին թանկարժեք են։ Ռուբեն Սահակյանը երախտիքի իր խոսքն է հղում ֆրանսահայ բարերարին։

ՀՈՒՇԱՄՐՑԱՇԱՐ

Քաջայր Փոլադյանի հիշատակին

Երեւանի Շենգավիթի շրջանի N 2 մարզադպրոցում անցկացվեց Երեւանի «Սպարտակ» թիմի նախկին անվանի ֆուտբոլիստ, սպորտի վարպետ Քաջայր Փոլադյանի հիշատակին նվիրված մրցաշար։ Ավանդական 4-րդ այդ մրցաշարին մասնակցեցին 1980-1981 թթ. ծնված պատանի ֆուտբոլիստների 8 թիմեր, որոնցից 5-ը Երեւանից, 3-ը Գյումրիից։ Թիմերը բաժանվել էին երկու ենթախմբի։ Եզրափակիչ դուրս եկան հանրապետության ֆուտբոլի դպրոցի եւ Շենգավիթի շրջանի N 2 մարզադպրոցի հավաքականները։ 4-2 հաշվով հաղթեց ՀՖԴ-ը։ 3-րդ տեղի համար պայքարում Գյումրիի ժողկրթբաժնի մարզադպրոցի թիմը 4-3 հաշվով հաղթեց Գյումրիի ՀՖԴ-ին։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ

Միլուտինովիչը «հրաժարվեց» ԱՄՆ-ի հավաքականից

Վերջերս ֆուտբոլի ԱՄՆ-ի ֆեդերացիան իր մի հաղորդագրության մեջ հայտարարեց, որ երկրի ազգային հավաքականի մարզիչ Բորա Միլուտինովիչը, որի գլխավորությամբ ԱՄՆ-ի հավաքականը մասնակցեց աշխարհի վերջին առաջնությանը, հրաժարվել է իր պաշտոնից։ Սակայն Բորա Միլուտինովիչը պնդում է, որ ամերիկյան ֆեդերացիան եւ առաջին հերթին նրա [illegible] Ալան Ռոթենբերգը, որն աշխարհի վերջին առաջնության կազմկոմիտեի նախագահն էր, պահանջեցին իր հրաժարականը։ 1991 թ. Միլուտինովիչի եւ ԱՄՆ-ի հավաքականի միջեւ կնքված պայմանագրի վերջին ժամկետը մինչեւ 1994 թ. դեկտեմբերի 31-ն էր։ Բայց Ամերիկայի ֆեդերացիան Միլուտինովիչին խոստացել էր պայմանագիրը երկարաձգել մինչեւ 1998 թ. աշխարհի առաջնությունը։ Ըստ Միլուտինովիչի, ԱՄՆ-ի ֆեդերացիան մի մեծ հանցանք է կրում եւ պետք է վճարի այն բանի համար, որ իր խոսքը չի պահում։ Միլուտինովիչը նշում է, որ ԱՄՆ-ի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի գործադիր տնօրեն Հանկ Ստեյնբրեխերի եւ իր միջեւ վաղուց «հրդեհ» էր բռնկվել։ Ալան Ռոթենբերգն այս առթիվ ասում է. «Չի կարելի ամեն [illegible] ապարել Հանկ[illegible]։ Ֆեդերացիայում կան այնպիսի անձինք, որոնք գտնում են, որ ազգային հավաքականի մարզչի գործը պետք է մարզելն է եւ նա մարզադաշտից այն կողմ չպետք է դուրս գա»։ Չի նա հավաքականի երկրորդ մարզիչ Սթիվ Սամպսոնն ստանձնել է թիմի ղեկը, մինչեւ որ մի նոր մարզիչ վերցվի։ Ալան Ռոթենբերգը հայտարարել է, որ իրենք ցանկանում են այս պաշտոնում նշանակել հյուսիսամերիկացի որեւէ մարզչի։

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքերով

ՍԵՆՍԱՑԻԱ

Ինչպիսի բաժնետոմս են գնում Ռուսաստանի կառավարության անդամները կամ առաջին դեմքերը

Սկսած 1918 թվականից Ռուսաստանում ստեղծվել և հույժ գաղտնի պայմաններում գործում է մի փակ բաժնետիրական ընկերություն, որը կոչվում է «Դամբարան»: Այսօր նրա անդամների թիվը հասնում է մոտավորապես հազարի: Այստեղ ընդգրկված են հանրապետության նախագահը, վարչապետը, նրանց տեղակալները, ուժային բոլոր նախարարները, ինչպես նաև կարևոր գերատեսչությունների նախարարները:

Ինչո՞վ է տարբերվում այս փակ ընկերությունը գործող այլ ընկերություններից, բացի իր ներկայացուցչական ընտրյալ կազմից:

Պարզվում է, որ փաստերը, ներդնելով ընկերության շրջանառության մեջ ռուբլին, շահույթն ստանում է դոլարով, և այն էլ ոչ ավել և ոչ պակաս, քան 1 դոլարի դիմաց 64 կոպեկ՝ նախկին ԽՍՀՄ-ի ռուբլու հարաբերությամբ: Սակայն ընտելից են քաղում իրենց ֆինանսական հզորությունը երկրի շատ այրեր, որոնք առանց դժվարության արտասահմանում առանձնատներ՝ են գնում:

Շատ բանկեր, փաստաթղթային ընկերություններ փլվեցին, բայց «Դամբարանը» բոլոր տեսակի փորձություններից դուրս է եկել առավել հզորացած, քանի որ, երբ որևէ օրենք խանգարում է, արագ վերացնում են այն և տալիս ընդունում նորը:

Վերջերս գործադիր տնօրեն նշանակվեց Վիկտոր Գերաշչենկոն, որին ազատեցին կենտրոնական բանկի կառավարչի պաշտոնավարությունից նրա համար, որ նախկին տնօրեն Բորիս Ֆյոդորովի գերծանրաբեռնվածության պատճառով գործարար խայերը ժամանակին չէր ատակվում և առաջ էին գալիս ընդհատումներ շահույթներն ստանալու գործում: Այսպես, 1994 թ. հունվարի շահույթների չափը անդամներին վճարվել է Քովեյթի դինարներով: Բացի դրանից, կենտրոնական բանկի նախկին կառավարիչը խոստանում էր ռուբլու արժույթը դոլարի համեմատ ավելացնել: Եվ նա իր խոստումը կատարեց, ընթացիկ տարվա մարտ ամսին հասցնելով 58,5 կոպեկը 1 դոլարի դիմաց: «Դամբարանին» ծածուկ նպաստեց նաև «վաուչերիզացիան»: Եվ զուր չէր, որ հարկագործությունների ժամանակ հանրապետության բոլոր բարձրաստիճան այրերը խուսափում էին պատասխանել, թե ուր են ներդնելու իրենց արտոնագրերը: Իսկ ներդրվեցին հենց «Դամբարանում», ակցիոնական շահույթը 1 արտոնագրի դիմաց հասցնելով 200 հազար դոլարի: Անհնամյա բաժնետիրական ժողովներում որոշվում է, ինչ ուղղությամբ օգտագործել գումարները: Ոչ բոլոր գումարներն են օգտագործվում ուղղակի շահույթ: Որոշ գումարներ ուղղվում են արտասահմանյան փաստերերի անձնական հաշվեհամարին, որոշ մասը տրվում է բաժնետիրական ընկերության բարեկարգմանը: Բանն

«Դամբարանականները» առանձնատուն կերտել են կառուցված այստեղի սառնցի հետ, որի ջուրը գալիս է Էլբրուսի փեշերից: Հենց նույն ջրի պատճառով հրավիրվել է բաժնետերերի արտահերթ ժողով: Բանից

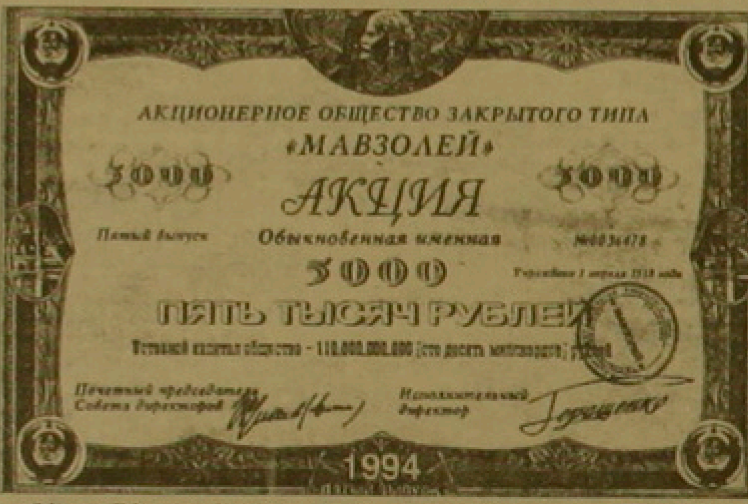

այն է, որ ընկերության շենքը գտնվում է Կարմիր հրապարակում, հենց «առաջնորդի» դամբարանի տակ, և այս «Դամբարանի» հիմնադիրը եղել է համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդը: Հիմնադրույթները շարադրված են Լենինի «Կոոպերացիաների մասին» հայտնի աշխատության մեջ, որոնք իրենց հետագա զարգացումն ստացան Նիկոլայ Բուխարինի և Տրոցկու աշխատություններում: Առաջին բաժնետերերի հիշատակը հարգելու համար, տնօրենների խորհրդի որոշմամբ գման շահույթ են ստանում նրանց ժառանգները, որոնք կենդանի են: Բաժնետերերի գումարներով, Լենինի դամբարանի տակ, այսօր կառուցվել է նոր, ժամանակակից շենք մարմարից և մալախիտից: Այստեղ են գտնվում ոչ միայն համակարգչային դահլիճներն ու բանկային չհրկիզվող պահարանները, այլ նաև հարկաբաժինները, որ բաժնետերերը կարող են հանգստանալ լարված աշխատանքից հետո: Այստեղ գործում է խաղատուն, որը ունի մոթ խաղացողներ մեկ գիշերվա ընթացքում բաղնում են միլիոնավոր դոլարներ, կան նաև մերսումների առանձնասենյակներ, ուստի հաճախորդներին սպասարկում են Թայլանդից հրավիրված մասնագետուհիներ և այլն: Այստեղ, սարքերի հանդերձային դահլիճներում հաճույքով հանգիստ են եկել Լուչիանո Պավարոտին, Մոնսեռատ Կաբալյեն, Լայզա Մինելին, Մայքլ Ջեքսոնը և անսպասելի Մադոննան և էլի շատ արվեստներ, կլորի մեկ ռուբլի համար ստանալով 50 հազար դոլար: Վերջիսյալ զինը դրամանախորված է հույժ գաղտնիության հետ:

պարզվում է, որ ջրատարն անցնում է Չեչնիայի տարածքով և Ջոխար Դուդաևը, որը «Դամբարանից» ունի բավականին պատկառելի արժույթների փաթեթ, պահանջել է ավելացնել իր բաժինը, սպառնալով հակառակ դեպքում փակել ջրատարը: Բաժնետերերին խիստ զայրացրել է նման պահվածքը, և սպառնացել են պատերազմով: Հիմա ջրատարը ռմբի պայթյունից չի գործում և լեռնային զուլալ ջրին սովոր փաստերերը ստիպված բավարարվում են Մոսկվա գետի ջրերով: «Դամբարանի» բաժնետերերի թվում են արտերկրների ղեկավարներ՝ Ֆիդել Կաստրոն, Հելմուտ Քոլը, Մարգարետ Թետչերը: Ինչպես հայտնի է, շատ երկրների օրենքներ արգելում են բարձրաստիճան ղեկավարներին զբաղվել կոմերցիոն գործունեությամբ, իսկ «Դամբարանը» խիստ գաղտնիությամբ է ներփակված և նրանց լրացուցիչ եկամուտների մասին չգիտի ոչ մի հարկային տեսուչ: Վերջերս որոշվել է մի քանի արտոնյալ բաժնետոմսեր տրամադրել ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնին: Հարցը կլուծվի նրա մայիսի 9-ի տոնակատարության առիթով Մոսկվա ժամանելիս: «Դամբարան» բաժնետիրական ընկերության մեջ մեծ դեր է խաղում հանրապետության նախագահի անվտանգության ծառայության ղեկավար Կորժակովը, որի մոտ են գտնվում զինվոր պահարանի բանալիները: Իսկ անվտանգության ծառայությունը պահպանում է և շենքը, և ընկերության բարձրաստիճան անդամներին:

Պատրաստեց
ՅԱ. ՄԻՐՏՕՅԱՆԸ

ԴԻԱԳՆՈՍՏԻԿԱ

«Դիագնոստիկա» բաժնետիրական ընկերության գլխավոր բժշկական կենտրոնը հայտնում է, որ իր նոր տարածքային հնարավորությունները թույլ են տալիս հիվանդների համալիր հետազոտումը և ախտորոշումը ... կատարել բոլոր հիվանդային հիվանդությունների գծով առավելը 1-2 օրվա ընթացքում: Այդ նպատակին է ուղղված միջազգային ստանդարտներին մոտ կանգնած մեր տեխնոլոգիական և կադրային ներուժը: Նորակառույց շենքի հասցեն է. Երևան, Աջափնյակ, Մարգարյան փ. 61, հեռ. 34-45-85, 35-11-01: Աշխատանքը ժ. 9.00-16.00, բացի կիրակի օրերից:

ԸՐՋԱՆ

Ռուսաստանը մտադիր է ստեղծել կովկասյան բանակ

Օրերս ռուս բարձրաստիճան զինվորականներից մեկը հայտարարել է, թե Ռուսաստանը Հյուսիսային Կովկասի համար մի նոր զորաբանակ պետք է ստեղծի, ճիշտ, որ խախտում է Եվրոպայում Ավանդական զենքերի կրճատման պայմանագիրը (CFE): Ռուսաստանյան աղբյուրները հաղորդում են, որ ռուսական ցամաքային ուժերի հրամանատար Վլադիմիր Սեմյոնովը հայտնել է, թե նոր 58-րդ բանակը պետք է տեղակայվի ս.թ. հունիսի 1-ին: Ներկայիս Հյուսիսային Կովկասում գտնվող զորերը պատկանում են տարբեր նախարարությունների և մաս են կազմում տարբեր զորաբաժանումների: «Ռուսաստանի ապահովությունն ու հողային ամբողջականությունը վեր են այդ պայմանագրից», ասել է Սեմյոնովը: Նա հայտնել է նաև, որ ՆԱՏՕ-ի և այժմ գոյություն չունեցող Վարշավայի պայմանագրի միջև կնքված պայմանագիրը սահմանափակում էր Կովկասում խորհրդային զորերի թիվը 165 տանկով և հրետանու 414 մարտկոցով: ՆՏ

Ադրբեջանն անօրինական համարեց Ղարաբաղի ընտրությունները

ԲԱՔՈՒ, 2 ՄԱՅԻՍ, ՍՆԱՐԲ, ԽՄԱ ՊՐԵՍ: Ադրբեջանի արտգործնախարարությունը ԼՂՀ-ում ապրիլի 30-ին անցկացված խորհրդարանային ընտրությունները համարեց անօրինական և միջազգային իրավունքի բոլոր չափանիշներին հակասող: Ադրբեջանի ԱԳՆ-ում հայտարարեցին, թե գրավյալ ադրբեջանական տարածքում, ներառյալ իրեն անկախ հռչակած ԼՂՀ-ում, հայ անջատողականների գործողությունները միտված են հակամարտության խաղաղ կարգավորման բանակցությունների ձախողմանը և կարող են բարդացնել Բաքվի և Երևանի հարաբերությունները:

Ադրբեջանը ձգձգում է գերիների փոխանակումը

Սկիզբը էջ 1

Բացի այդ, մոսկովյան պայմանավորվածության համաձայն, Բաքուն պետք է ազատ արձակի նաև կանանց և երեխաներին, ինչ արեցին ԼՂՀ իշխանությունները: Օհանջանյանի համոզմամբ, ադրբեջանական իշխանությունները պարտավոր են թույլատրել միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների մուտքը տարբեր ճամբարներ: ՀՆ 92 «ԼՂՀ կոմիտեն դիմեց ԼՂՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին հատուկ նամակով, որտեղ նշվում է. «Հելսինկյան նախաձեռնություն-92» կոմիտեն գոհունակությամբ է արձանագրում ղարաբաղյան հակամարտության գոտում ռազմական գործողությունների դադարեցման մոտալուտ տարեդարձի փաստը և ըստ այդմ հաստատես նշում է ԼՂՀ ղեկավարության դերը Ադրբեջանի հետ ռազմախաղաղական հավասարակշռության հասնելու գործում, ինչը միջնորդական ջանքերի հետ մեկտեղ դարձել է խաղաղության պահպանման հիմնական երաշխիքը»: ՀՆ 92 կոմիտեն հույս ունի, որ ԼՂՀ ղեկավարությունը առաջիկայում ևս հետևողականորեն կձգտի հանուն ԼՂՀ ժողովրդի բարձրագույն շահերի խաղաղ միջոցներով հասնել հիմնախնդրի լուծմանը և որպես բարի կամքի արտահայտություն, զինադադարի տարեդարձը՝ 1995 թ. մայիսի 12-ը նշի բոլոր պատանդների ազատ արձակմամբ»: Ն. Գ.

VICTORIA
concern

«Վիկտորիա» կոնցեռնը վաճառում է 12 էջանոց Մոսկվայի արտադրության, բարձր որակի աշակերտական տետրեր: Մեկ տետրի արժեքը 36 դրամ:

Զանգահարել՝ 58-39-96, 52-49-68

ԱՐՄԻՆԴ
կենտրոնը
հրավիրում է
ՉԱՐՏԵՐԱՅԻՆ ՉՎԵՐԹԻ
ԵՐԵՎԱՆ - ՍԻՆԳԱՊՈՒՐ
«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ»
ավիաընկերության ИЛ-86 ինքնաթիռով

Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԳՈՐԾԱՐԱՐՆԵՐԻ
Մենք կարող ենք ՍԻՆԳԱՊՈՒՐ և ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ տեղափոխել մինչև 20 տ բեռ ամենացածր գներով
Կքննարկենք ցանկացած կոմերցիոն առաջարկ կապված ՍԻՆԳԱՊՈՒՐԻ և ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ հետ

«Էրեբունի» հյուրանոց, 1 մասնաշենք, 301-307 ս.
Հեռ. 52-75-65, 56-13-92, 56-05-79

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երևան 23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65 Դասիչ 69149 Պատվեր 1833 Տպաքանակը 7000 Ստորագրված է տպագրության 2.05.1995 Գինը 40 դրամ

digitised by A.R.A.R.@